

GWIDA GHALL-EDUKATURI FUQ IL-PEDAGOĠIJA U L-ASSESSJAR

L-UŻU TAL-APPROĊĊ LI JIFFOKA FUQ IL-KISBIET MIT-TAGHLIM

L-ARTIĠĠJANAT

FORMS **3** **4** **5**

Learning
Outcomes
Framework

Learning Outcomes Framework

Dan id-dokument jagħmel parti mill-Proġett ESF1 228 bl-isem 'id-Disinn tal-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim, marbut mal-programmi ta' Tagħlim u Assessjar b'rabta mat-Taħriġ' implimentat fil-Programm Operattiv II – Politika ta' Koeżjoni 2007-2013, parzjalment iffinanzjat mill-Fond Soċjali Ewropew tal-Unjoni Ewropea bir-rata ta' ko-finanzjament: 85% Fondi tal-UE; 15% Fondi Nazzjonali.

© Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni 2015

Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni,
Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol,
Triq l-Assedju l-Kbir, il-Furjana VLT 2000
Malta

Pubblikatur: Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni

L-ebda parti minn dan id-dokument ma tista' tiġi kkupjata jew preżentata bħala verżjoni uffiċjali, jew bħala dokument li ġie prodott b'affiljazzjoni jew approvat mid-DQSE.

Disinn Grafiku: Outlook Coop

II-Kontenut

L-Introzzjoni	5
1 II-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett	9
2 II-Pedagoġija	
A.II-Pedagoġija u l-prattiki għat-tagħlim	21
B.L- <i>embedding</i> fit-tagħlim tat-Temi Krosskurrikulari	25
Ċ.It-tagħlim ta' studenti differenti f'kull livell	30
3 L-Assessjar	
A.Metodoloġiji li jassiguraw assessjar xieraq.....	35
B.Metodoloġiji ta' assessjar inklussiv.....	42
Ċ.Modi ta' assessjar ta' min joqgħod fuqhom u validi.....	43
D.L-Assessjar tat-Temi Krosskurrikulari	46
E.Ir-Rappurtaġġ tal-Progress.....	47
Ir-Referenzi	49
L-Appendiċi: It-Temi Krosskurrikulari	51

L-Introduzzjoni

Wara l-approvazzjoni tal-Qafas Nazzjonali tal-Kurrikulu (NCF) fl-2012, gie varat pjan ambizzjuż bil-għan li jpoġġi t-teorija fil-prattika. Mibni fuq il-Kurrikulu Minimu Nazzjonali (2000), dan jindirizza dawk in-nuqqasijiet li jeżistu fil-proċess tat-tagħlim f'Malta fejn l-enfasi qed iddur mit-tagħlim tas-sugġett għal fuq it-tagħlim tal-istudenti.

Il-qafas tal-Kurrikulu Minimu Nazzjonali ħadem fuq id-dokumenti marbuta ma' ċerta *policies* maħruġa mill-Kummissjoni Ewropea. Dawn kienu jinkludu l-*Key Competences for Lifelong learning – A European Reference Framework* (inkluż fl-anness tar-Rakkomandazzjonijiet; 2006/962/EC); l-*Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training* (ET 2020; 2009) u l-*Europe 2020 – A Strategy for Smart Sustainable and Inclusive Growth* (COM (2010) 2020) li kien kontinwazzjoni tal-*Lisbon Strategy for Growth and Jobs* (Memo 06/478/12 Dec 2006).

Fl-isfond tal-iżvilupp storiku Malti, u fuq il-bażi tal-kurrikulu u d-dokumentazzjoni tal-UE, l-NCF ifittex li jipprovdi direzzjoni strategika billi jirrazzjonalizza l-bidliet meħtieġa u l-implikazzjonijiet tagħhom fuq il-kontenut tas-settur/sugġett, il-pedagogiji u l-assessjar. L-NCF gie pprezentat b'perspettiva ta' tagħlim tul il-ħajja filwaqt li jiċcelebra d-diversità billi jaħseb għall-istudenti kollha f'kull stadju tal-edukazzjoni tagħhom. Huwa għandu l-għan li jintroduci aktar ekwità u diċentralizzazzjoni fis-sistema nazzjonali. L-NCF ifittex li jipprezenta kurrikulu mingħajr kantunieri li jirrifletti tranżizzjoni mingħajr skossi, filwaqt li jkompli jibni u jestendi fuq il-pedamenti sodi tal-edukazzjoni bikrija. Fuq kollox, l-NCF għandu l-għan li jipprovdi edukazzjoni ta' kwalità għal kull student/a billi jnaqqas il-persentaġġ ta' persuni li jtilqu kmieni mill-iskola filwaqt li jhegġi għom ikomplu l-edukazzjoni oghla.

L-NCF ippropona *Learning Outcomes Framework* (LOF) bħala l-bażi għat-tagħlim u l-assessjar matul is-snin tal-edukazzjoni obbligatorja.

Numru ta' dokumenti lokali oħra li ġew ippubblikati f'dawn l-aħħar xhur ukoll kienu ta' kontribut għall-ħtieġa ta' approċċ li jiffoka fuq ir-riżultati tat-tagħlim fl-istrutturi edukattivi preżenti. B'mod partikolari, il-*Framework for the Education Strategy for Malta 2014-2024* (2014), l-*Istrategija Nazzjonali Tal-Litteriżmu Għal Kulhadd f'Malta u Għawdex 2014-2019* (2014), *A Strategic Plan for Early School Leaving in Malta 2014* (2014), *Education for All: Special Needs and Inclusive Education in Malta* (2014), *Malta National Lifelong Learning Strategy 2020* (2015) u r-*Respect for All Framework* (2014) kollha jiffokaw fuq il-ħtieġa li jiġu offruti opportunitajiet indaqs lill-istudenti kollha sabiex jiksbu riżultati edukattivi ma' tmiem l-edukazzjoni tagħhom u li jippermettulhom jieħdu sehem f'tagħlim tul il-ħajja, u b'hekk jitnaqqsu l-ħafna każijiet ta' studenti li jtilqu kmieni mill-iskola filwaqt li jiġi assigurat li l-istudenti kollha jiksbu l-ħiliet bażiċi fil-litteriżmu, fil-matematika, fix-xjenza u fit-teknoloġija.

Il-Proġett ESF 1.228 – *Design of Learning Outcomes Framework, Associated Learning and Assessment Programmes and Related Training* huwa maħsub li jwassal dan l-approċċ tal-*Learning Outcomes Framework* lill-edukaturi u l-partijiet ikkonċernati fl-edukazzjoni obbligatorja. Dan jindirizza l-iżvilupp olistiku tal-istudenti kollha u jiddefendi l-edukazzjoni ta' kwalità għal kulhadd bħala parti mill-istrategija koerenti għat-tagħlim tul il-ħajja li għandha l-għan li tassigura li t-tfal kollha jkollhom l-opportunità jiksbu l-ħiliet u l-attitudnijiet meħtieġa sabiex ikunu ċittadini attivi tal-futur li jirnexxu fuq il-post tax-xogħol u fis-soċjetà irrispettivament mill-istat soċjo-ekonomiku, kulturali, razzjali, etniku, reliġjuż, tal-ġeneru u sesswali.

Filwaqt li wieħed irid jirrikonoxxi l-fatturi li jmorru lil hinn mill-iskola li jaffettwaw ir-riżultati tal-istudenti, bħall-faqar u l-esklużjoni soċjali, l-LOF ifittex li jtejjeb l-esperjenzi tat-tagħlim tal-istudenti billi jinkoraġġixxi l-kreattività, il-litteriżmu kritiku, l-impreditorija u l-innovazzjoni f'kull livell.

L-LOF ġie ddisinjat ukoll sabiex jilhaq l-erba' għanijiet edukattivi msemmija fl-*Education Strategy for Malta 2014 – 2024* (Ministry for Education and Employment, 2014), fosthom li:

- jitnaqqsu d-differenzi fir-riżultati edukattivi bejn is-subien u l-bniet u bejn studenti li jattendu skejjel differenti, jitnaqqas in-numru ta' studenti li jmorru hażin, jiżdied il-livell fil-litteriżmu, fil-matematika u fix-xjenza u t-teknoloġija, u jogħla l-livell tal-istudenti;
- jingħata s-sapport għal riżultati aħjar lil tfal f'riskju ta' faqar jew li ġejjin minn familji bi dħul baxx u jitnaqqsu r-rati ta' studenti li jieqfu kmieni mill-iskola;
- tiżdied il-partecipazzjoni fit-tagħlim tul il-ħajja u t-tagħlim għall-adulti;
- tiżdied ir-rata ta' studenti li jkomplu jistudjaw u jiżdied il-livell tar-riżultati f'edukazzjoni u taħriġ oġhla, vokazzjonali u terzjarju.

Il-Programmi ta' Tagħlim u Assessjar (LAPs) li ġew żviluppati għal kull suġġett ser jassiguraw li ċ-ċentru jkun l-istudent. Għaldaqstant, l-attivitajiet ta' tagħlim ser ikunu mfassla sabiex jistimolaw il-kreattività u l-immaginazzjoni; jgħinu lill-istudenti jagħmlu l-ġudizzji tagħhom meta jeditjaw/jikkoreġu x-xogħol tagħhom; jiżviluppaw il-ħiliet investigattivi u kostruttivi tal-istudenti billi tintuża midja differenti u jiġu inkoraġġuti ħiliet riċettivi (is-smiġħ u l-qari) li jwasslu għal ħiliet produttivi (it-taħdit u l-kitba). L-LAPs huma maħsuba wkoll sabiex tinħoloq atmosfera fejn l-istudenti jiżviluppaw il-ħiliet personali tagħhom sabiex isolvu l-problemi u l-abiltà tagħhom biex jaħsbu u jirraġunaw b'mod loġiku; jirriflettu fuq ir-riżultati u l-konsegwenzi filwaqt li jesploraw alternattivi possibbli, u japplikaw kuntesti interessanti u realistiki li jagħmlu sens għalihom.

Bl-użu tal-LAPs, l-għalliema ser ikunu mħeġġa joħolqu sitwazzjonijiet u riżorsi li jkunu interessanti b'mod intrinsiku, li jinkludu fihom il-kultura, u li joffru sfida konjittiva filwaqt li jippermettu lill-istudenti jsiru ħaġa waħda mal-informazzjoni varja li jkunu kisbu.

IL-PROGRAMM TA' TAGHLIM U ASSESSJAR GHALL-ARTIĠJANAT

Dan id-dokument, li hu maħsub għal min ifassal il-politika, l-edukaturi u l-għalliema fil-klassi, jipprezenta l-Programm ta' Tagħlim u Assessjar (LAP) għall-ArtiĠjanat.

L-LAP jinkludi:

- **Il-Learning Outcomes Framework (LOF)** – dan jinkludi sett ta' *subject learning outcomes* (SLOs) li jispjega x'għandu jkun jaf, jifhem jew ikun kapaċi jagħmel l-istudent bħala riżultat tal-proċess tat-tagħlim. Dawn il-kisbiet mit-tagħlim huma mfassla biex jintużaw f'firxa ta' kuntesti ta' tagħlim u mgħallma permezz ta' metodi differenti. Dawn jistabbilixxu r-riżultat aħħari aktar milli jiddeskrivu l-proċess ta' tagħlim jew l-attivitajiet ta' tagħlim.
- **Noti fuq il-Pedagoġija u l-Assessjar** – il-kisbiet mit-tagħlim huma miktuba b'tali mod li jgħinu l-pedagoġija u, flimkien mal-istrateġiji tal-assessjar marbuta ma' kull riżultat, jissettjaw stennijiet ċari tal-assessjar. Dan id-dokument jelenka linji gwida għall-prattiki tajbin tat-tagħlim u l-assessjar li jistgħu jintużaw mill-edukaturi u anke jadattawhom sabiex jilħqu l-bżonnijiet tal-istudenti tagħhom.

Dan id-dokument sar b'kollaborazzjoni bejn Outlook Coop Learning Outcomes Framework Joint Venture li tinkludi lil Outlook Coop b'ħala s-sħab ewlieni, East Coast Education Ltd, u l- University College London Institute of Education, flimkien mad-Direttorat għall-Kwalità u l-Istandards fl-Edukazzjoni (DQSE). Is-Sur Barry Smith (Direttur Tekniku tal-Joint Venture), is-Sur Godfrey Kenely (id-Direttur tal-Kuntratti tal-Joint Venture), Dr Michelle Attard Tonna (Kap tal-Proġett) u s-Sur Gaetano Bugeja (Project Leader) mexxew lill-esperti tal-proġett.

II-Kontributuri

Nixtiequ niringrazzjaw lill-esperti msemmija hawn taħt li taw il-kontribut tagħhom fl-iżvilupp tal-Learning Outcomes Framework u d-Dokument fuq il-Pedagoġija u l-Assessjar għall-Artiġjanat.

L-Esperti tas-Suġġett:

Zona CALLUS DRUMMOND

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-sugġett

L-ARTIĠJANAT

FORMS **3** **4** **5**

Il-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett (SLOs) għall-Artiġjanat jinkludu minn Form 3 sa Form 5.

FORM 3

1 Introduzzjoni għall-artiġjanat minn perspettiva lokali

L-Aspett tas-Suġġett: 1 Naf l-iżvilupp tal-artiġjanat lokali.

K 1 Kapaċi nidentifika t-tradizzjonijiet fid-dixxiplini tal-artiġjanat.

NITGHALLEM BIEX INSIR NAF

Tradizzjonijiet fid-dixxiplini tal-artiġjanat:

- *fuħħar/ċeramika: eż. fuħħar, mużajk, madum ta' Malta;*
- *ibbażati fuq l-injam/il-pjanti: eż. arloġġ Malti, intarsjar, qoffa;*
- *gobjellerija/beadwork: eż. filugranu, xogħol ta' żmalt, ganutell;*
- *lavrur; eż. tinqix fil-ġebel, xogħol fil-ġebel, hitan tas-sejjeħ;*
- *oġġetti tal-ħġieġ: eż. ħġieġ minfuħ, ħġieġ ikkulurit, xogħol tal-lampi;*
- *ħwejjeġ/tessuti: eż. bizzilla, rakkmu, hansa;*
- *xogħol tal-metall: eż. xogħol tal-metall dekorattiv, repousse/chasing, inċiżjoni;*
- *parċmina/karta: eż. quilling/filugranu tal-karti, snajjiet tal-parċmina, intaljar.*

K 2 Kapaċi niddeskrivi l-iżvilupp tal-artiġjanat lokali mill-orijini sal-ġurnata tal-lum.

Żviluppi fl-istorja lokali: eż.:

- *fuħħar/ċeramika: eż. jiddataw mill-perjodu Megalitiku;*
- *ibbażati fuq l-injam/il-pjanti: eż. jiddataw mis-seklu 16;*
- *gobjellerija/beadwork: eż. jiddataw mis-seklu 16;*
- *lavrur; eż. jiddataw mill-perjodu Megalitiku;*
- *oġġetti tal-ħġieġ: eż. jiddataw mill-1968*
- *ħwejjeġ/tessuti: eż. jiddataw mis-seklu 16;*
- *xogħol tal-metall: eż. jiddataw mis-seklu 16;*
- *parċmina/karta: eż. jiddataw mis-seklu 16*

C 1 Kapaċi nispjega r-raġunijiet għaliex l-artiġjanat lokali żviluppa matul iż-żmien.

IT-TAGHLIM KONJITTIV

Raġunijiet: tagħmir; teknoloġiji; materjali; produzzjoni; proċessi; ħin u spejjeż; riżultat u kwalità finali; ambjent; ekonomija; sostenibilità.

L-Aspett tas-Suġġett: 2 Naf industriji u karrieri tal-artiġjani lokali.

K 3 Kapaċi niddeskrivi l-industriji u l-prodotti differenti tal-artiġjanat lokali.

Prodotti tal-Industrija:

- *fuħħar/ċeramika: prodotti tad-dar u oġġetti dekorattivi taċ-ċeramika; madum;*
- *ibbażati fuq l-injam/il-pjanti: arredamenti tad-dar; restawr;*
- *gobjellerija/beadwork: gobjellerija artifiċjali u fina; aċċessorji dekorattivi;*
- *lavrur: prodotti għad-dar u l-ġnien; bini u xogħol fil-ġebel;*
- *oġġetti tal-ħġieġ: prodotti għad-dar u oġġetti dekorattivi; twieqi tal-ħġieġ ikkulurit;*
- *ħwejjeġ/tessuti: dekorazzjonijiet; ħwejjeġ u aċċessorji;*
- *xogħol tal-metall: metall prezzjuż, prodotti u gobjellerija dekorattiva; għamara u poġġamani tal-metall dekorattiv;*
- *parċmina/karta: kotba; stationery.*

K 4 Kapaċi nidentifika imprendituri lokali f'oqsma differenti tal-artiġjanat.

Imprendituri f'oqsma tal-artiġjanat: eż.

- *artisti u disinjaturi;*
- *ċeramisti/fuħħari;*
- *mastrudaxxi u skulturi;*
- *ġojjelliera;*
- *bennejja u skulturi;*
- *disinjaturi u artisti tal-ħġieg;*
- *disinjaturi tal-moda, tat-tessuti u tal-aċċessorji;*
- *ħaddiema u artisti tal-metall;*
- *legaturi tal-kotba u artiġjani tal-karti.*

C 2 Kapaċi niddiskuti x'għandhom bżonn artiġjani lokali għal futur sostenibbli.

 NITGĦALLEM BIEK INSIR NAF

Bżonnijiet: riċerka fuq id-domanda tal-konsumaturi; l-ammont u t-tip tal-forniment; l-ipproċessar tal-ispejjeż; il-konsum; il-ħin; l-użu tal-materjal; l-għodda; it-tagħmir; it-teknoloġiji; il-prospetti sostenibbli; l-impatt fuq l-ekonomija lokali; l-impatt fuq l-ambjent.

L-Aspett tas-Suġġett: 3 Naf it-tekniki, il-materjal u t-tagħmir tal-artiġjanat lokali.

K 5 Kapaċi niddeskrivi t-tekniki tal-produzzjoni tal-artiġjani lokali.

 IT-TAGĦLIM KREATTIV

Tekniki:

- *fuħħar/ċeramika: eż. tidwir, bini biċ-ċangaturi, glazing;*
- *ibbażati fuq l-injam/il-pjanti: eż. tinqix, kisi, insiġ tal-basktijiet;*
- *ġojjellerija/beadwork: eż. xogħol ta' żmalt, filugranu, ganutell;*
- *lavur; e.g. tinqix, roughing out/pitching, thaffir;*
- *oġġetti tal-ħġieg: eż. etching, ħġieg ikkulurit, tiżbigħ tal-ħġieg;*
- *ħwejjeġ/tessuti: eż. insiġ, hansa, applique;*
- *xogħol tal-metall: eż. repousse/chasing, inciżjoni, saldar/brazing;*
- *parċmina/karta: eż. quilling, intaljar, illegar tal-kotba.*

K 6 Kapaċi nidentifika l-materjali użati f'dixxiplini differenti tal-artiġjanat.

 IT-TAGĦLIM KREATTIV

Materjali użati f'dixxiplini tal-artiġjanat:

- *fuħħar/ċeramika: eż. tafal, fuħħar, terrakotta, porċellana, glazes;*
- *xogħol ibbażat fuq l-injam/il-pjanti:*
- *injam iebes: eż. ballut, fagu, ġewż; - injam artab: eż. żnuber, alnu, cider;*
- *injam manifatturat: eż. MDF, chipboard, plywood;*
- *materjali tal-pjanti: eż. qasab, qasab tal-bambù, wiker;*
- *materjal tal-irfinar eż. tlewwin, verniċ/laker, xema';*
- *ġojjellerija/bead work:*
- *folji u wajer tal-metall: eż. deheb, fidda, ram, pewter, bronż;*
- *ħaġar prezzjuż: eż. ħaġar prezzjuż, enamel, stann, kittien/ buraxx;*
- *lavur: eż. soapstone, ġebel tar-ramel, ġebel tal-franka, irħam, granit;*
- *oġġetti tal-ħġieg: eż. ramel tas-silika, žibeġ/folji kkuluriti, ossidi metalliċi (selenium), weraq tad-deheb/fidda, lead came, fojl tar-ram, flux, žebgħa tal-ħġieg;*
- *disinn tat-tessut/moda:*
- *naturali: eż. qoton, għażel, suf, ħarir, ġilda; - sintetiċi: eż. polyester, nylon, acrylic, rayon, spandex;*
- *xogħol tal-metall: eż. aluminju, ħadid, azzar, ram, ram isfar;*
- *parċmina/karta: eż. pergamano, karti tal-parċmina vellum, karti tal-kostruzzjoni, karta tas-sengħa, srievet tal-karti dekorattivi.*

K 7 Kapaċi nidentifika t-tagħmir meħtieġ għall-produzzjoni ta' tekniki tal-artiġjanat.

 IT-TAGHLIM KREATTIV

- *Fuħħar/ċeramika:*
  - *għodda għat-tagħmir/mudellar: eż. ħoloq, wajer, ribs, barraxa, raspi, għodod għall-irqim, rota tal-fuħħari, rombli, forn;*
- *Xogħol ibbażat fuq l-injam/il-pjanti:*
  - *tagħmir: eż. srieraq, brejsijiet, tornijiet, sanders, routers, skalpell, klampi, imrieta/mazez, tornaviti;*
- *Ġojjellerija/bead work:*
  - *tagħmir: eż. draw plates, limi, mandarini, tnalji, cutters/clippers, forn/blow torches, ħadid tas-saldjar, rotary drill, xfafar;*
- *Lavur:*
  - *tagħmir: eż. skalpell, pitching tools, xfafar, għodod elettrici, brejsijiet, segi, grinders, mazez/imrieta;*
- *Ogġetti tal-ħġieġ:*
  - *tagħmir: eż. forn/kiln, blow pipes/yokes, forom, grinder tal-ħġieġ, jacks, pinzetti/forċipi, imqassijiet/gliem, annealers, saldaturi;*
- *Disinn tat-Tessut/Moda:*
  - *tagħmir: eż. mekkuk, newlijiet, irkiekel, labar/labar tar-ras, imqassijiet, ħdejjed tal-mogħdija, gangijiet tal-kroxè, ħoloq tal-ħjata, għodda biex toftoq biha;*
- *Xogħol tal-metall:*
  - *tagħmir: eż. welders, tornijiet, grinders, kallipers, brejsijiet, morsi, imrieta, limi, tnalji;*
- *Parċmina/karta:*
  - *tagħmir: eż. għodod tal-intaljar, għoddod tal-perforazzjoni, għodod tal-forom, twapet, imqassijiet, timbri, punches, rombli, crimpers.*

A 1 Kapaċi nesperimenta b'varjetà ta' tekniki, materjali u għodod/tagħmir b'mod effettiv u responsabbli biex niproduċi ogġett għall-ittestjar f'qasam partikolari tal-artiġjanat.

 PRATTIKU

Juri ħiliet tajbin: pulitizza; juri għażla tajba f'varjetà ta' materjali u tagħmir; esperimentazzjoni ta' ħila b'varjetà ta' tekniki; użu sigur u responsabbli tal-materjali; użu sigur u responsabbli tat-tagħmir.

L-Aspett tas-Suġġett: 4 Naf l-importanza tar-riċerka, l-użu tat-teknoloġija tal-kompjuter u l-kwalitajiet estetici.

K 8 Kapaċi niddeskrivi t-tipi differenti ta' riċerka u l-importanza tagħhom għal ideat kreattivi u sostenibbli fl-artiġjanat.

Tipi ta' riċerka: primarja u sekondarja; riċerka diġitali u mhux diġitali; kwalitattiva u kwantitattiva; riċerka fil-qasam u fis-suq.

K 9 Kapaċi nidentifika l-kwalitajiet estetici f'artefatti ta' eżempju.

 IT-TAGHLIM KREATTIV

Kwalitajiet estetici:

- *elementi tad-disinn: eż. kulur, tessut, tipi, forom, linja, proporzjon, volum;*
- *propjetajiet ottici tal-materjali: eż. trasparenti, opaki, trasluċenti, lixxi, ileqqu, matti, ħorox.*

C 3 Kapaċi niġġustifika oqsma għal titjib fi kwalitajiet estetici ta' artefatt eżistenti.

 IT-TAGHLIM KREATTIV

L-Aspett tas-Suġġett: 5 Kapaċi nsegwi l-proċess ta' disinn biex niproduċi artefatt.

- K** 10 Kapaċi nidentifika l-proċess ta' disinn ta' artefatt.
 IT-TAGĦLIM KREATTIV
Proċess tad-disinn: rikerka/iġġenerar tal-ideat; żvilupp tad-disinn; skeċċjar; tpingija teknika; immudellar; esperimentazzjoni/ittestjar; analiżi u aġġustament; kejl; soluzzjoni ta' problemi; evalwar.
- K** 11 Kapaċi nispjega l-importanza tal-analiżi tad-disinn.
 IT-TAGĦLIM KREATTIV
Analiżi tad-disinn: eż. it-tip, il-funzjoni, adattat għall-iskop, l-estetika, l-ambjent, il-materjali, saħħa u sigurtà, spejjeż, finitura, metodi tal-produzzjoni, miri, stil, immaġni, bżonnijiet u ħtiġijiet tal-konsumatur.
- C** 4 Kapaċi nagħraf x'kunsiderazzjonijiet jistgħu jqisu d-disinjaturi qabel jipproduċu artefatt.
Kunsiderazzjonijiet: eż. sostenibilità, ekonomija, ambjent, estetika, għażla tal-materjal, għodod, tagħmir, teknoloġiji, tekniki, metodi tal-produzzjoni.
- A** 2 Kapaċi niġġenera firxa ta' ideat permezz tal-iżviluppi tad-disinn.
 KONJITTIV
Preparazzjoni u ppjanar: il-ġenerazzjoni tal-ideat proprji; l-issettjar tal-għanijiet; l-applikazzjoni ta' firxa ta' tekniki; is-soluzzjoni għall-problemi; it-teħid ta' deċiżjonijiet u soluzzjonijiet tad-disinn.
- A** 3 Kapaċi nibni firxa ta' artefatti b'ħila u b'mod sigur.
 PRATTIKA
Ħiliet artigġjani tajbin: eż. preċiżjoni, wiri ta' għażliet tajbin f'varjetà ta' materjali u tagħmir, ħila, użu sigur u responsabbli tal-materjal, użu sigur u responsabbli tat-tagħmir.

FORM 4

2 Ħiliet artiġjanali kreattivi minn influwenzi kontemporanji u globali

L-Aspett tas-Suġġett: 1 Naf il-fatturi esterni li jinfluenzaw l-artiġjanat fis-suq globali.

K 1 Kapaċi nidentifika d-differenzi kulturali f'oqsma artiġjanali speċifiċi.

 NITGĦALLEM BIEK INSIR NAF

Differenzi kulturali f'oqsma artiġjanali speċifiċi:

- *Afrikan: eż. intaljar tal-injam, insiġ, batik, tie dye;*
- *Indjan: eż. xogħol tal-metall (Bidriware, Dokra), tessuti (banjara, ikat, narsapur), intaljar fil-ġebel; ġojjellerija;*
- *Ċiniż: eż. ċeramiki (porcellana), sengħa tal-karti, xogħol tal-injam (lacquerware), xogħol tal-bronż;*
- *L-Amerika t'Isfel: eż. tessut maħdum mis-suf u minsuġ (dendil tal-ħajt Messikani), ċeramika/fuħħar, xogħol tal-injam u tal-aqfief (strumenti mużikali), ġojjellerija;*
- *Għarbi: eż. tessuti u xogħol tal-ġilda (twapet Persjani), xogħol tal-metall/inciżjoni Marokkin, tinqix fil-ġebel/ġibs (stucco), instarsji tal-injam (Taracea).*

K 2 Kapaċi nidentifika kif fatturi esterni influenzaw xejriet artiġjanali kurrenti.

Fatturi esterni (analizi PESTLE): Poliċi, Ekonomiċi, Soċjali, Teknoloġiċi, Legali, Ambjentali.

Xejriet artiġjanali: eż. stil tad-disinn, metodi tal-produzzjoni, materjali, tagħmir, sostenibilità, ekonomija, domanda tal-konsumatur, teknoloġija.

C 1 Kapaċi niddiskuti kif fatturi esterni jistgħu jiżviluppaw oqsma artiġjanali fil-futur.

L-Aspett tas-Suġġett: 2 Kapaċi nifhem karrieri artiġjanali fis-suq globali.

K 3 Kapaċi niddeskrivi kif nagħmel negozju artiġjanali ta' suċċess fis-suq globali kurrenti.

Negozju artiġjanali ta' suċċess: eż. għażliet ta' prodotti/servizzi, branding, kummerċjalizzazzjoni, riċerka tas-suq, domanda tal-konsumatur, analiżi SWOT.

K 4 Kapaċi nidentifika r-rekwiżiti tax-xogħol għal firxa ta' karrieri fl-artiġjanat fis-suq globali.

 KONJITTIV

Rekwiżiti tax-Xogħol:

- *kwalifiki: eż. diploma, degree, masters;*
- *esperjenza: eż. esperjenza ta' softwer tal-kompjuter, esperjenza f'ambjenti ta' xogħol simili, esperjenza fl-operat tal-magni;*
- *ħiliet: eż. ħiliet lingwistiċi, komunikazzjoni viżiva/bit-tpiġġija, ħiliet kreattivi.*
- *ħiliet trasferibbli: eż. ħiliet ta' komunikazzjoni verbali, ħiliet organizzattivi/ħiliet amministrattivi, ħiliet tal-awtoġestjoni.*

C 2 Kapaċi niddiskuti opportunitajiet ta' karrieri futuri tiegħi fis-suq globali tal-artiġjanat.

 PRATTIKA

L-Aspett tas-Suġġett: 3 Naf il-karatteristiċi u l-propjetajiet fil-materjali u t-tagħmir.

K 5 Kapaċi niddeskrivi kif il-prattika tal-artiġjanat kontemporanju impatta l-ambjent.

 NITGĦALLEM KIF

Impatt fuq l-ambjent: eż. konsum, ħala, użu ta' riżorsi naturali, prodotti sekondarji, kwantitajiet, daqs, materjali, karburanti, enerġija.

- K** 6 Kapaċi niddeskrivi l-karatteristiċi u l-propjetajiet ta' materjali u għodod moderni użati fid-dixxiplina tal-artiġjanat.
- *dixxiplini tal-artiġjanat: fuħħar/ċeramika, ibbażati fuq l-injam/il-pjanti, ġojjellerija/beadwork, lavur, oġġetti tal-ħġieġ, ħwejjeġ/tessuti, xogħol tal-metall, parċmina/karta;*
  - *karatteristiċi u propjetajiet: eż. flessibilità, inżolatur/konduttur, malleabbli, kompressjoni, tensjoni, elasticità, saħħa/durabilità, kwalitajiet ottiċi/estetici, ergonomija, adattat għall-iskop.*

- C** 3 Kapaċi nispjega għażliet differenti biex nirriproduċi artefatt.

KONJITTIV

Għażliet: materjali, tagħmir, tekniki li jistgħu jintużaw.

L-Aspett tas-Suġġett: 4 Kapaċi nizviluppa ideat kreattivi u innovattivi fl-artiġjanat.

- K** 7 Kapaċi niddeskrivi kif tekniki tal-iżvilupp ta' idea fil-proċess tad-disinn jista' jtejjeb l-innovazzjoni.

IT-TAGHLIM KREATTIV

Tekniki tal-tal-iżvilupp ta' ideat: eż. brainstorming viżwali, storyboards, teknika SCAMER, lista tal-attributi, ħsieb bil-maqlub, diskussjonijiet kollaborattivi, teknika ta' żewġ kpiepel, immudellar simulatorju, analiżi u riflessjoni.

- K** 8 Kapaċi niddeskrivi l-elementi u l-prinċipji tad-disinn f'eżempji tal-artiġjanat.

IT-TAGHLIM KREATTIV

Elementi formali: eż. linja, kulur, tip, forma, proporzjon, tessut, volum;

Prinċipji tad-disinn: eż. repetizzjoni, bilanċ/simetrija, enfasi, kuntrast, xejriet, unità u armonija, varjetà.

- A** 1 Kapaċi nizviluppa firxa ta' ideat kreattivi b'mod sigur, billi nsegwi l-proċess tad-disinn.

PRATTIKA

L-ideat juru kunsiderazzjonijiet għal: xejriet kurrenti, analiżi PESTLE, elementi u prinċipji, adattat għall-iskop, tekniki adattati, materjali u tagħmir;

Isegwi proċessi ta': jagħmel biżżejjed riċerka; jiġġenera l-ideat personali permezz ta' tekniki differenti; isegwi proċessi adattati tad-disinn; isolvi l-problemi tagħhom proprji b'mod xieraq; jiproduċi ideat kreattivi u jagħmel deċiżjonijiet tad-disinn b'mod indipendenti.

L-Aspett tas-Suġġett: 5 Naf il-proċessi tad-disinn u l-produzzjoni.

- K** 9 Kapaċi niddeskrivi l-użu tat-teknoloġiji disponibbli bħalissa.

Teknoloġiji Kurrenti:

- *printers 3D;*
- *laser cutters;*
- *preses kompjuterizzati;*
- *rapid prototyping;*
- *softwer CAD/CAM: eż. Inventor, 3DS max, Cinema 4D, Photoshop, Sketch up.*

- C** 4 Kapaċi niddiskuti l-impatt ta' teknoloġiji li qed jiġu żviluppati fuq l-artiġjanat tal-futur.

Impatt: eż. ħiliet, metodi tal-produzzjoni, ħinijiet tal-produzzjoni, spejjeż, negozju, karrieri, sostenibilità, suq, kwalità, kwantità.

- K** 10 Kapaċi niddeskrivi kif nipprepara dokumentazzjoni tal-ippjanar differenti għall-produzzjoni.

TAGHLIM KONJITTIV

Dokumentazzjoni: dokumenti tal-ispeċifikazzjoni tad-disinn, disinji tekniċi, pjanijiet f'dimensjoni, dokumenti tal-ispejjeż tal-materjali u tat-tagħmir, assessjar tar-riskju tas-saħħa u s-sigurtà.

L-Aspett tas-Suġġett: 6 Naf kif insegwi l-proċessi tad-disinn biex niproduċi artefatti li huma innovattivi u vijabbilment sostenibbli.

C 5 Kapaċi niddiskuti l-ideat tad-disinji tiegħi permezz ta' analiżi SWOT.

 KONJITTIV

Analiżi SWOT:

- *prattikalitajiet/adattat għall-iskop;*
- *materjali, tagħmir u tekniki adattati;*
- *estetika, innovazzjoni u sostenibilità;*
- *vijabilità għal swieq globali preżenti u futuri, kunsiderazzjoni ta' kwistjonijiet kulturali, soċjali, ekonomiċi, etiċi u ambjentali.*

A 2 Kapaċi niproduċi rappreżentazzjonijiet grafiċi biex nikkomunika ideat kreattivi tad-disinnji.

 L-UŻU TAL-MIDJA DIĠITALI

Rappreżentazzjonijiet Grafiċi:

- *grafika eż. id-disinji juru l-użu ta' softwer diġitali u tekniki grafiċi;*
- *kreattività u innovazzjoni murija;*
- *ħtiġijiet tal-materjali u tagħmir elenkati;*
- *dimensjonijiet immarkati preċiż;*
- *finitura estetika eż. kuluri u tip tat-tessut.*

A 3 Kapaċi nsegwi l-proċeduri adattati biex niproduċi firxa ta' artefatti kreattivi b'mod sigur.

 PRATTIKA

Proċeduri adattati: uża dokumenti tal-ispeċifikazzjoni tad-disinn; kejl preċiż; ippjana l-ammont tal-materjal u l-ispejjeż meħtieġa; organizzazzjoni tajba; soluzzjoni tal-problemi; lest b'mod kompetenti; biċċiet funzjonali; standards tajbin; uża l-ħiliet li tgħallim; segwi s-saħħa u s-sigurtà.

FORM 5

3 L-artiġjanat bħala negozju

L-Aspett tas-Suġġett: 1 Naf l-istrategiji tar-riċerka u d-disinn għal negozju tal-artiġjanat sostenibbli.

- K** 1 Kapaċi niddeskrivi l-istrategiji differenti tar-riċerka u d-disinn użati fl-artiġjanat.

KONJITTIV

Strategiji: eż. disinn orjentat lejn il-klijent u l-prodott, pożizzjonar u skop tal-prodott, teknoloġiji tal-integrar, disinn għas-sostenibilità u l-innovazzjoni, integrar tal-marka u l-immagħni, l-iżvilupp tal-lingwa tad-disinn, ottimizazzjoni tal-prodott u tal-proċessi, id-direzzjoni mill-ġdid taċ-ċiklu tal-ħajja tal-prodott, allinjament mill-ġdid tad-disinn u n-negozju.

- K** 2 Kapaċi niddeskrivi l-importanza tal-użu tal-għodod tar-riċerka fis-suq.

Għodod għar-riċerka tas-suq: eż. Google Insight, sħarriġ, kwestjonarji, ittestjar tal-konsumatur, statistika ppubblikata, demografika tan-negozju;

Importanza: eż. identifikar tax-xejriet, kompetituri, id-distakk fis-suq, informazzjoni dwar opportunitajiet, żviluppi sostenibbli.

- C** 1 Kapaċi nispjega kif industrij prominenti tal-artiġjanat qed jindirizzaw id-domanda kurrenti tas-suq.

Kif industrij tal-artiġjanat qed jindirizzaw ix-xejra kurrenti tas-suq: eż. titjib tal-appell tal-prodott permezz tal-iżvilupp tal-innovazzjoni, titjib tal-proċessi tal-produzzjoni, funzjonalità u ergonomija, kwalitajiet estetici, aġġustament tas-sostenibilità u l-vijabilità skont id-domanda tal-klijenti, l-ekonomija u l-ambjent billi jitnaqqsu l-ispejjeż u l-iskart.

L-Aspett tas-Suġġett: 2 Kapaċi nizviluppa prodott tal-artiġjanat adattat għal negozju/intrapriża vijabbli.

- K** 3 Kapaċi niddeskrivi l-kapaċitajiet ta' teknoloġiji kurrenti għal negozju innovattiv.

KONJITTIV

Teknoloġiji/għodod diġitali: softwer, apps, kameras, scanners u printers, magni kompjuterizzati;

Kapaċitajiet: irriċerka u interpreta; oħloq, ippreżenta, indika u mmanipula; esperimenta u pproduċi; ippromwovi u biġh.

- K** 4 Kapaċi niddeskrivi l-passi importanti biex noħloq prodott/servizz innovattiv u sostenibbilment vijabbli tal-artiġjanat.

KONJITTIV

Passi: riċerka biex issib il-miri; il-ġenerazzjoni tal-ideat għall-innovazzjoni u l-orijinalità; analiżi għall-identifikazzjoni tal-punti b'saħħithom u dawk dgħajfin; l-iżvilupp tad-disinn għat-titjib u l-irfinar; testjar u evalwazzjoni għas-soluzzjoni ta' problemi; ippjanar u preparazzjoni għall-oġġla effiċjenza; branding u kummerċjalizzazzjoni għal suċċess finanzjarju; aġġornament u titjib kontinwu għaż-żamma tal-kompetittività; kura tal-klijent effiċjenti għall-kisba ta' reputazzjoni tajba; sħarriġ tal-konsumaturi għall-iżgurar tas-sodisfazzjon tal-klijent.

- C** 2 Kapaċi nispjega l-intenzjonijiet tiegħi għal proġett ta' disinn innovattiv.

IT-TAGHLIM KREATTIV

Intenzjonijiet: irriċerka u identifika s-suq fil-mira; iġġenera u żviluppa ideat; ikkomunika u ppromwovi ideat tad-disinn; esperimenta u pproduċi artefatt.

- A** 1 Kapaċi niddisinja proġett għal prodott/negozju vijabbli.

 PRATTIKA

Iddisinja u pproduċi prodott/negozju vijabbli: riċerka u analiżi tad-disinn adattat; pjanijiet ċari u żviluppi tad-disinn għal prodott/negozju vijabbli; rappreżentazzjonijiet grafiċi preċiżi permezz tat-teknoloġija; is-soluzzjoni ta' problemi permezz ta' testijiet u esperimenti; l-użu ta' metodi tal-produzzjoni b'ħila u b'mod responsabbli.

L-Aspett tas-Suġġett: 3 Naf kif inwaqqaf negozju/intrapriża tal-artiġjanat vijabbli.

- K** 5 Kapaċi niddeskrivi opportunitajiet differenti ta' negozju/intrapriża għall-imprendituri.

 KONJITTIV

Intrapriża: eż. esibizzjonijiet, taġħlim, workshop, ħanut, fieri, servizzi, servizzi ta' produzzjoni personalizzata; Negozju: self-employed, freelance, sole trader, sħubija jew kumpanija limitata.

- K** 6 Kapaċi nidentifika l-passi importanti biex inwaqqaf negozju/intrapriża ta' suċċess.

 PRATTIKA

Passi: riċerka tas-suq, pjan tan-negozju, premises, fornituri, liġijiet u regolamenti, kisba tal-finanzi, kummerċjalizzazzjoni, tassazzjoni, assigurazzjoni, kontabilità.

- C** 3 Kapaċi nispjega r-rekwiżiti meħtieġa biex inwaqqaf negozju.

 IT-TAGHLIM KONJITTIV

Ħtiġijiet: eż.

- *dokumentazzjoni importanti meħtieġa għall-banek u entitajiet governattivi;*
- *entitajiet governattivi li huma importanti tikkuntattjahom;*
- *il-liġijiet u l-leġiżlazzjonijiet li huma importanti ssegwi: eż. is-saħħa u s-sigurtà, copyright, il-protezzjoni tad-dejta;*
- *Kif issib u timla dokumenti: pjanijiet kummerċjali, formoli tat-taxxa, kontijiet.*

- K** 7 Kapaċi nidentifika l-passi importanti meħtieġa biex nibni marka personali jew mibnija fuq prodott.

 IT-TAGHLIM KREATTIV

Passi: kun af is-suq fil-mira; ikteb dikjarazzjoni tal-missjoni t-tajba; oħloq slogan/isem interessanti; uża viżwali adattati; logo/ikona; protezzjoni tal-identità; bini ta' reputazzjoni tajba; immaniġġjar u aġġornament tal-marka; ġbir u rispons għall-feedback; ibqa' kompetittiv/a.

- K** 8 Kapaċi niddeskrivi l-effikaċja ta' strateġiji differenti tal-kummerċjalizzazzjoni.

 IT-TAGHLIM KREATTIV

Strateġiji: reklamar bil-posta; websajt; interazzjonijiet interpersonali; midja soċjali; użu ta' attivitajiet; telefonati; reklami fuq it-televiżjoni u r-radju; fuljetti stampati; pay-per-click; punt tal-bejgħ.

- C** 4 Kapaċi niddiskuti eżempji tajbin tal-kummerċjalizzazzjoni tal-marka użati min-negozji tal-artiġjanat illum.

 IT-TAGHLIM KREATTIV

Kummerċjalizzazzjoni tal-marka eż.

- *suq fil-mira;*
- *strateġiji tal-kummerċjalizzazzjoni;*
- *għażliet tad-disinn: eż. stil, tqassim, fonts, kliem, kuluri u tekniki użati għall-branding/kummerċjalizzazzjoni;*
- *effikaċja tal-ispiza;*
- *reputazzjonijiet;*
- *abilità li tkun aġġornat;*
- *abilità li żżomm il-klijent sodisfatt.*

K 9 Kapaċi niddeskrivi l-elementi u l-prinċipji tad-disinn ta' ġewwa f'diversi ambjenti tax-xogħol tal-artiġjanat.

Elementi formali: eż. linja, kulur, tip, forma, proporzjon, tessut, spazju;

Prinċipji tad-disinn: eż. repetizzjoni, bilanċ/simetrija, enfasi, kuntrast, mudell, unità u armonija, varjetà.

K 10 Kapaċi niddeskrivi l-karatteristiċi u l-propjetajiet għal firxa wiesgħa ta' materjali użati f'oġġetti tad-disinn ta' ġewwa.

Materjali: eż.

- *fuħħar/ċeramika: eż. uċuħ/fittings, dekorattiv;*
- *ibbażati fuq l-injam/il-pjanti: eż. għamara, strutturali;*
- *gøjjellerija/beadwork: oġġetti dekorattivi, soft furnishings;*
- *lavur: eż. strutturali, dekorattiv;*
- *oġġetti tal-ħġieg: eż. twieqi, dekorattiv;*
- *xogħol tal-metall: eż. puġġamani/strutturali, arredamenti/fittings;*
- *ħwejjeġ/tessuti: eż. ħwejjeġ tax-xogħol, soft furnishings;*
- *parċmina/karta: eż. koperturi/skrins, dekorattiv.*

Karatteristiċi u propjetajiet: eż. flessibilità, iżolatur/konduttur, malleabilità, kompressjoni, tensjoni, elasticità, rezistenza/durabilità, kwalitajiet ottiċi/estetici, ergonomija, adattat għall-iskop.

C 5 Kapaċi niddiskuti kunsiderazzjonijiet tad-disinn ta' ġewwa għal għadd ta' ambjenti tax-xogħol eżistenti tal-artiġjanat.

Ambjenti: spazju għal esibizzjoni jew klassi jew ħanut jew ufficcju.

Kunsiderazzjonijiet tad-disinn intern: eż. sejba ta' premises, materjal Prattiku, arredamenti u tagħmir meħtieġ, disinn tal-ispazju u tat-tqassim, elementi u prinċipji tad-disinn ta' ġewwa, dawl adattat, fatturi tal-ergonomija, disinn għal spazji pubbliċi/tax-xogħol, leġiżlazzjonijiet tas-saħħa u s-sigurtà, kunsiderazzjonijiet tad-disinn bħall-funzjonalità, spejjeż finanzjarji u restrizzjonijiet oħra.

A 2 Kapaċi naħdem b'mod kollaborattiv biex inwaqqaf negozju/intrapriża simulata tal-artiġjanat.

 INTERPERSONALI

In-negozju/l-intrapriża tista' tkun: esibizzjoni jew fiera jew ħanut onlajn jew websajt.

Xogħol kollaborattiv: iddiskuti u aħdem ma' haddieħor; uri li inti responsabbli; aħseb fi u rrispetta lill-oħrajn; ikkontribwixxi għax-xogħol u d-diskussjonijiet kollha fi grupp; ikkontribwixxi għall-proġett f'kull stadju; ikkomunika tajjeb; wettaq responsabilitajiet individwali; imxi mar-regoli u r-regolamenti; uri xi indipendenza u inizjattiva; spiċċa l-proġett.

A 3 Kapaċi naħdem b'mod kollaborattiv biex intemm proġett ta' branding/kummerċjalizzazzjoni għal negozju/intrapriża tal-artiġjanat speċifika.

 INTERPERSONALI

Proġetti jistgħu jkunu: eż. Mudelli tad-disinn ta' ġewwa li juru l-marka f'diversi modi jew il-ħolqien ta' materjal stampat jew materjal diġitali promozzjonali/ta' kummerċjalizzazzjoni.

Xogħol kollaborattiv: iddiskuti u aħdem ma' haddieħor; uri li inti responsabbli; aħseb fi u rrispetta lill-oħrajn; ikkontribwixxi għax-xogħol u d-diskussjonijiet kollha fi grupp; ikkontribwixxi għall-proġett f'kull stadju; ikkomunika tajjeb; wettaq responsabilitajiet individwali; imxi mar-regoli u r-regolamenti; uri xi indipendenza u inizjattiva; spiċċa l-proġett.

II-Pedagoġija

A. IL-PEDAGOĠIJA U PRATTIKI TAJBIN GHAT-TAGHLIM

L-educaturi għandhom iżommu ruħhom aġġornati mal-istrateġiji pedagoġiċi u l-kunċetti l-aktar riċenti sabiex ikunu jistgħu jifhmu aħjar u jirrispondu għall-bżonnijiet tal-istudenti. L-istrateġija Ewropea *Education and Training 2020* tpoġġi enfasi partikolari fuq ir-rwol tal-għalliema fil-ħajja tal-istudenti tagħhom. L-għalliema għandhom rwol kruċjali fil-gwida tal-istudenti sabiex jilħqu l-għanijiet tagħhom filwaqt li jifformulawhom il-perċezzjonijiet tagħhom (European Commission, 2015).

Il-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett (SLOs) inkitbu b'tali mod li jgħinu lill-educaturi jadottaw approċċi għal tagħlim li jkun interessanti, li juri ħila u jinvolvi lill-istudenti b'mod attiv f'varjetà ta' kuntesti. F'kull stadju, dawk li jippjanaw il-kurrikulu għandhom jikkonsidraw fuq bażi regolari l-opportunitajiet li jiġu pprezentati permezz tal-SLOs sabiex jiżviluppaw tagħlim attiv matul il-livelli fil-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim.

Fis-suġġetti tal-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali, l-SLOs huma pprezentati b'hekk:

- **K** - Kriterji ta' **Għarfien**
- **A** - Kriterji ta' **Applikazzjoni**
- **C** - Kriterji ta' **Komprensjoni**

Il-Programm ta' Assessjar u Tagħlim għall-Artiġjanat jiffoka fuq l-għarfien, il-ħiliet u l-attitudnijiet relatati mal-karrieri u l-industriji tal-artiġjanat. Il-proċess tal-valutazzjoni jista' jgħin fit-tagħlim effettiv billi jfittex u jinterpreta l-evidenza fi stadji differenti, u b'hekk jikkalkula l-livell tat-tagħlim li sar, x'tagħlim ulterjuri huwa meħtieġ, u x'aġġustamenti jeħtieġ isiru biex jakkomodaw it-tagħlim fil-futur.

Ħarsa generali lejn l- Artigjanat

L-Artigjanat jikkonsisti fi 3 unitajiet. Kull *unit* għandu jitlesta matul sena skolastika partikolari, i.e. *Unit 1* fil-Form 3, *Unit 2* fil-Form 4 u *Unit 3* fil-Form 5.

Kull *unit* għandu bejn 3 u 6 Kisbiet mit-Tagħlim li jiġu assessjati permezz ta' 18-il Kriterju ta' Assessjar li huma maqsumin fi 3 gruppi:

- 10 Kriterji ta' Għarfien
- 5 Kriterji ta' Komprensjoni
- 3 Kriterji ta' Applikazzjoni.

Kull kriterju ta' għarfien għandu 4 marki, il-kriterji ta' komprensjoni għandhom 6 marki kull wieħed, u l-kriterji ta' applikazzjoni għandhom 10 marki kull wieħed.

Għal kull *unit* hemm 3 valutazzjonijiet, tnejn minnhom huma deċiżi mill-għalliema filwaqt li l-ieħor huwa test ikkontrollat stabbilit minn bord tal-eżamijiet ufficjali (MATSEC). Kull wieħed mill-ewwel żewġ valutazzjonijiet għandu jkollu bejn 26 u 34 marka, filwaqt li l-assessjar ikkontrollat għandu jkollu bejn 38 u 42 marka. Il-kriterji tal-marki li jridu jiġu assessjati fit-test ikkontrollat jiġu speċifikati fil-bidu tas-sena skolastika, u l-assessjar ikkontrollat iseħħ fl-aħħar ta' dik is-sena skolastika. Kull kriterju għall-għoti tal-marki għandu jiġi assessjat darba biss. Il-valutazzjonijiet kollha għandhom jiġu verifikati internament u esternament, u kull test għandu jiġi bi skema għall-għoti tal-marki sabiex l-assessjar ikun validu, ġust u affidabbli.

L-ogħla marka li tista' tinkiseb għal kull *unit* hija 100, u l-kandidati li jiksbu 50 jew aktar jgħaddu. L-istudenti għandhom jagħmlu l-valutazzjonijiet kollha biex jgħaddu l-*unit*. L-istudenti li jiksbu gabra ta' 50 marka jew aktar mat-tlestija tat-tliet valutazzjonijiet għal *unit* partikolari ma jkunux jistgħu jerġgħu jagħmluh biex itejbu l-marka originali tagħhom. Madankollu, dawk li ma jgħaddux jingħataw l-opportunità li jagħtu test sommarju fl-aħħar tas-sena skolastika.

Dan it-test sommarju jkopri l-kisbiet mit-tagħlim kollha ta' dik il-*unit*. L-ogħla marka li tista' tinkiseb fit-test sommarju għal student li ma jkunx għadda hija 60%. Madankollu, jekk student kien assenti għal raġuni ġustifikata għall-valutazzjoni kkontrollata, l-istudent jista' jikseb l-ogħla marka allokata għat-test ikkontrollat. L-istudenti jistgħu jappellaw il-marka tal-*unit* kollha.

Jekk l-istudenti jgħaddu mit-3 *units*, huma jiksbu kwalifika ta' Livell 3 tal-MQF, filwaqt li jekk l-istudenti jgħaddu biss minn 2 *units* u jiksbu bejn 120 u 149 marka, huma jiksbu kwalifika ta' Livell 2 tal-MQF.

Taħt kull kriterju għall-għoti tal-marki, l-edukaturi jistgħu jsibu l-kontenut kollu li jrid jiġi kopert qabel ma l-istudenti jiġu valutati. Wieħed għandu jinnota li fil-*Learning Outcomes Framework* jintużaw il-konvenzjonijiet li ġejjin: il-punt u virgola (;), il-virgola (,) u l-eżempju (eż.).

Meta jintużaw il-punt u l-virgola bejn kull entratura fil-lista (bħal fl-eżempji t'hawn taħt), l-edukaturi għandhom jassessjaw lill-istudenti fuq il-kontenut kollu deskritt:

- Kapaċi niddeskrivi kif il-persunal jista' jikkontrolla r-riskji biex jagħti servizz lill-utenti.
Tipi differenti ta' riskji: fiżiċi, psikoloġiċi, soċjali.

Meta fuq nett tal-lista jkun hemm eżempju (eż.), tintuża l-*virgola* biex tissepara l-partijiet kollha tal-lista. Dan jindika li l-edukatur xorta waħda għandu jkopri l-kontenut kollu iżda jistenna lill-istudenti jagħtu aktar mill-50% tal-kontenut imniżżel għal dak il-kriterju ta' valutazzjoni (bħal fl-eżempju t'hawn taht):

- Kapaċi nidentifika l-ħiliet meħtieġa għal komunikazzjoni effettiva.
Verbali: eż. it-tislim, il-verifika tal-ftehim, mistoqsijiet miftuħin jew magħluqin, l-empatija, il-konfrontazzjoni, ir-rispons kostruttiv jew distruttiv, il-ftehim fil-qosor, l-għeluq.

Għaldaqstant, l-edukaturi huma mistennija jgħallmu l-aspetti kollha tal-komunikazzjoni verbali, iżda l-istudenti huma mistennija jagħtu 5 eżempji fil-valutazzjoni tagħhom.

F'kull kriterju tal-għoti tal-marki hemm verb li jagħti ordni biex jispeċifika l-livell tal-kontenut mistenni mill-istudenti, bħal 'elenka', 'identifika', 'aġti fil-qosor', 'iddeskrivi', 'fisser', eċċ. Dawn il-verbi huma mfissra fil-glossarju tal-verbi tal-MATSEC li jinsab fuq il-websajt tagħhom.

Kull valutazzjoni hija verifikata internament qabel ma tingħata lill-istudent u wara li tkun giet ikkoreġuta mill-għalliema. Darbtejn fis-sena ssir verifika esterna.

L-Edukaturi fl-Artiġjanat għandhom ifittxu li:

- b'kawtela jikkunsidraw temi u xenarji li jirrelataw direttament mal-industrija;
- jinkludu żjarat lil u mill-industrija biex iżidu l-motivazzjoni u r-relevanza għall-istudenti;
- jiffaċilitaw diffikultajiet tat-tagħlim fil-klassi u jipprovdu biċċiet tax-xogħol differenti;
- jużaw materjal tat-tagħlim li huwa strutturat biex jinkludi l-kisbiet mit-tagħlim u l-kriterji tal-valutazzjoni;
- jimplimentaw firxa wiesgħa ta' attivitajiet interessanti fil-klassi għat-tagħlim u l-*feedback*;
- jippermettu lill-istudenti jesperjenzaw firxa tajba ta' materjali, teknoloġiji u tekniki;
- jimplimentaw valutazzjoni formattiva konsistenti bħall-awtoassessjar bil-għan li jkejlu t-tagħlim u jbiddu l-istrutturi tal-lezzjonijiet skont il-bżonnijiet tal-individwu;
- jinkoraġġixxu lill-istudenti jieħdu sehem fit-tagħlim tagħhom, eż. billi jstabilixxu attivitajiet fil-klassi, jimmaniġġjaw lilhom infushom, jiprovdu *feedback* tal-pari u awtoassessjar tal-punti pożittivi, in-nuqqasijiet u l-oqsma fejn jeħtieġu jsir titjib;
- jipromwovu ambjent aktar pożittiv u ta' motivazzjoni bil-għan li jsaħħu l-kunfidenza u l-moral;
- jużaw diskussjonijiet fil-klassi u tekniki tal-mistoqsijiet ta' kwalità biex jikkonfermaw il-livell tal-għarfien u l-fehim fost l-istudenti;
- jevitaw lezzjonijiet informattivi tradizzjonali li ma jinvolvu lill-istudenti u jużaw aktar attivitajiet prattiċi fejn l-istudenti jistgħu jtagħallmu permezz tal-esperjenza;
- jippermettu lill-istudenti jkollhom aktar flessibilità u libertà fl-għażliet tagħhom u fid-direzzjonijiet tat-tagħlim;
- jużaw attivitajiet fil-klassi li jutilizzaw il-fajl ta' disinni riflettivi u l-fajl ta' disinni tekniċi;
- jużaw attivitajiet tal-bidu li jirrevedu l-lezzjonijiet preċedenti u jtemmu l-lezzjoni b'diskussjonijiet biex ikejlu l-livell ta' għarfien u l-fehim fost l-istudenti;
- jikkollaboraw u jagħmlu rabta bejn l-oqsma tat-tagħlim biex jikkonfermaw ir-relevanza tal-informazzjoni u l-biċċiet tax-xogħol;
- jużaw rubriks, skemi ta' mmarrar, folji u ċarts tal-intraċċjar biex jimmonitorjaw il-progress tal-istudenti meta mqabbla mal-kisbiet mit-tagħlim. L-istudenti għandhom jingħataw ir-rubriks u l-iskemi ta' mmarrar fil-bidu ta' *unit*, biex ikunu jistgħu jseguw l-progress tagħhom stess, u jkejlu l-progress tagħhom skont il-miri u l-immarrar tal-għanijiet tagħhom;
- jagħmlu l-lezzjonijiet aktar interessanti billi jużaw aktar teknoloġija u suġġetti li l-istudenti jistgħu jirrelataw magħhom fil-grupp tal-età tagħhom.

Sabiex jissaħħaħ l-ippjanar tal-kurrikulu, filwaqt li jkun żgurat li l-istudenti kollha jkollhom aċċess b'mod attiv u jinvolvu ruħhom fl-ambjent tat-tagħlim, hemm bżonn ta' approċċ koerenti fl-ippjanar tat-tagħlim u l-assessjar, u fil-qsim ta' informazzjoni fuq il-progress u l-kisbiet mil'huqa.

L-approċċ tal-kisbiet mit-tagħlim jippermetti lill-edukaturi jduru lejn tagħlim li jiffoka fuq l-istudenti u l-istrategiji tat-tagħlim. Dan ifisser li jsiru jafu l-ħafna modi li bihom l-istudenti huma differenti minn xulxin, liema mill-ħafna metodi jagħmlu sens fit-tagħlim ta' dak il-ħin, u kif għandhom jaffrontaw din il-varjanza b'tali mod li joffru sapport lill-istudenti fuq bażi individwali filwaqt li jgħinuhom jagħmlu progress. Taqsima Ċ: *It-tagħlim ta' studenti differenti f'kull livell* toffri gwida fuq kif dan jista' jsir.

B. L-EMBEDDING FIT-TAGĦLIM TAT-TEMI KROSSKURRIKULAR

Fl-Ewropa kien hemm bidla minn approċċ li jittratta b'mod esklussiv is-suġġett għal approċċ aktar krosskurrikulari, tematiku, interdixiplinarju u kollaborattiv, li jirrifletti s-sitwazzjonijiet reali tal-ħajja ta' kuljum filwaqt li jhegġegħ it-trasferiment tal-ħiliet minn qasam tat-tagħlim għal ieħor. Permezz tal-approċċ krosskurrikulari, ħafna mis-setturi tal-kurrikulu ngħataw profil ogħla filwaqt li ssaħħu għadd ta' kompetenzi trażversali (European Commission, 2012). It-Temi Krosskurrikulari (is-CCTs) jgħaqqdu flimkien is-suġġetti billi jidentifikaw għanijiet tat-tagħlim komuni li huma riflessi wkoll fit-twemmin tal-iskola (Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol, 2012: 31, 39).

It-Temi Krosskurrikulari ġew introdotti fl-LOF sabiex jiżguraw li l-istudenti kollha, huma u javvanzaw matul il-livelli, jiġu f'kuntatt kontinwu mat-tipi ta' għarfien, ħiliet u fehim li huma meħtieġa sabiex huma jkunu jistgħu jipparteċipaw b'mod attiv, filwaqt li jirnexxu u jikkontribwixxu fis-soċjetà Maltija.

L-*embedding* tas-CCTs fil-Kisbiet mit-Tagħlim tas-Suġġett joffri aċċess għal identità ġdida tat-tagħlim li tmur lil hinn mis-suġġett, u l-istudenti ser jagħtu valur lit-tagħlim tas-CCT meta jaraw li dawn huma parti integrali mill-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim u li huma vitali sabiex jgħinuhom biex isiru studenti olistiċi.

Kull CCT qed jiġi pprezentat bħala sett ta' kisbiet mit-tagħlim addizzjonali liż-żgħażaġħ sabiex huma jiffaċċjaw u jiżviluppaw għarfien u fehim tiegħu huma u javvanzaw matul il-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim.

It-Temi Krosskurrikulari huma:

il-Litteriżmu Diġitali

I-Edukazzjoni għad-Diversità

I-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u I-Innovazzjoni

I-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

it-Tagħlim biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv

il-Litteriżmu

It-Temi Krosskurrikulari jinsabu fl-Appendiċi, kif ukoll onlajn:

<http://www.schoolslearningoutcomes.edu.mt/mt/category/cross-curricular-themes>

Is-CCTs għandhom jiġu *embedded* matul il-vjaġġ ta' tagħlim u l-esperjenzi tal-istudenti, fejn il-punt ewlieni għandu jkun li l-għarfien u l-fehim tas-CCT jiġi mgħallem, ikkonsolidat u kkuntestwalizzat. Il-kuntest huwa importanti bil-għan li jżid it-tifsira u l-iskop biex jiġi msaħħaħ l-użu tas-CCT. Ma hemm l-ebda mod effettiv biex jiġi organizzat u infilzat it-tagħlim tas-CCTs. Madankollu, meta CCT tingħaqad b'mod dirett ma' biċċa xogħol partikolari fi hdan l-SLO u jkun żgurat li jkun hemm opportunità għall-użu tas-CCT f'dik il-biċċa xogħol partikolari, huwa mod effettiv ħafna kif tiġi infilzata CCT.

L-*embedding* ma jinkludix biss li kurrikula differenti jingħaqdu flimkien. L-ippjanar ta' fejn ser jiddaħħal il-kontenut tas-CCT biex jagħmel parti mill-SLOs jew mill-Aspett tas-Suġġett huwa biss il-bidu. L-edukaturi għandhom jistabbilixxu kif il-kontenut tas-CCT iżid il-valur tal-SLOs li qed jiġu mgħallma u kif tista' tinkiseb xi ħaġa akbar minn sempliċement għaqda flimkien tal-partijiet differenti. Fuq kollox, it-tagħlim tas-CCT ser iżid il-valur fit-trasferiment tal-għarfien, tal-ħiliet u tal-fehim billi jippreżenta sitwazzjonijiet fattwali li jagħmlu sens għall-istudenti.

L-Embedding bħala proċess

Hemm tliet modi ewlenin kif jiġu mgħallma l-għarfien, il-ħiliet u l-fehim li hemm indirizzati fis-CCTs tul il-proċess tat-tagħlim. Dawn huma:

- permezz tal-mod kif jitwassal u t-tagħlim innifsu marbut mal-SLOs;
- billi jiġu magħzula metodi u strateġiji partikolari tat-tagħlim minn oħrajn biex jiġu mgħallma l-SLOs;
- billi jsiru attivitajiet krosskurrikulari mibnija b'mod speċifiku jew attivitajiet li jinvolvu lill-iskola kollha.

Dan il-proċess jimplika bidla importanti fil-mod kif l-għalliema jħarsu lejn it-tagħlim tal-kontenut tas-suġġett fil-klassi. L-integrazzjoni tal-kisbiet mit-tagħlim krosskurrikulari fit-tagħlim ta' suġġetti differenti teħtieġ li l-għalliema jmorru lil hinn mill-iskemi tradizzjonali u jaħdmu f'kollaborazzjoni mill-qrib ma' xulxin sabiex jiżviluppaw l-approċċ tagħhom għas-CCTs filwaqt li jkun hemm skambju ta' informazzjoni fuq l-iżvilupp tat-tagħlim ta' studenti speċifiċi b'rabta mas-CCTs (European Commission 2012:25).

It-tagħlim tas-CCTs permezz tal-SLOs

L-ewwel approċċ għat-tagħlim tal-kontenut tas-CCT huwa permezz tal-integrazzjoni tat-tagħlim tas-CCT ma' dak tal-SLOs partikolari. Il-qafas jipprovdi gwida fuq l-aħjar opportunitajiet biex isir dan. Fejn SLO partikolari tippreżenta opportunità tajba li tindirizza tagħlim marbut mat-Tema Krosskurrikulari tidher l-istampa tas-CCT wara l-SLO. Din turi li l-SLO:

- qed joffri opportunità mhux sfurzata sabiex wieħed jibda jħares lejn l-iżvilupp tat-tagħlim u l-ħiliet marbuta ma' aspett partikolari tas-CCT;
- tista' tiġi msaħħa billi jiġi introdott aspett partikolari ta' wieħed mis-CCTs.

Biex l-edukaturi jiġu ggwidati għall-kisbiet mit-tagħlim speċifiċi tas-CCT li huma l-aktar relevanti, l-istampa tas-CCT li jkun hemm flimkien mal-SLO partikolari tinkludi wkoll titlu sabiex jiġi identifikat liema hu l-aspett partikolari tas-CCT li 'joqgħod l-aktar', jiġifieri, il-parti tal-kontenut tas-CCT li hija l-aktar marbuta mal-għarfien, il-fehim u/jew il-ħiliet indirizzati fl-SLO partikolari.

Għalkemm qed tiġi identifikata CCT waħda, dan ma jfissirx li CCTs oħra ma jkunux relevanti. L-identifikazzjoni ta' tema partikolari sempliċement tissuggerixxi li l-edukaturi jstgħu jsibu dik il-parti identifikata bħala l-aktar relevanti, l-aktar xierqa jew l-aktar faċli li tiġi integrata f'dak il-punt partikolari, filwaqt li tippermetti lill-edukaturi jgħallmu s-suġġett u s-CCT b'mod integrat.

Eżempji ta' dan it-tip ta' *embedding* fl-Artiġjanat jinkludu:

- Kapaċi nidentifika t-tradizzjonijiet fid-dixxiplini tal-artiġjanat.
 NITGĦALLEM BIEK INSIR NAF
Meħuda minn *Unit 1, LO1, K1.*
- Kapaċi nispjega l-għażliet differenti biex nirriproduċi artefatt.
 KONJITTIV
Meħuda minn *Unit 2, LO1, C3.*
- Kapaċi niddeskrivi kif tekniki tal-iżvilupp ta' idea fil-proċess tad-disinn jista' jtejjeb l-innovazzjoni.
 IT-TAGĦLIM KREATTIV
Meħuda minn *Unit 2, LO4, K7.*

Eżempju: Insibu opportunitajiet biex nindirizzaw it-tagħlim tas-CCTs fl-SLOs tal-Artiġjanat

- Kapaċi niddeskrivi kif tekniki tal-iżvilupp ta' idea fil-proċess tad-disinn jista' jtejjeb l-innovazzjoni.

IT-TAGĦLIM KREATTIV

Meħuda minn Unit 2, LO4, K7.

Jekk nassumu li diġà tqatta' ħin fuq l-introduzzjoni, il-konsolidazzjoni, u l-assigurazzjoni tal-għarfien u l-ħiliet assoċjati ma' dan is-sett ta' aspettattivi tas-CCTs (elenkati hawn taħt), l-istudenti jkunu kapaċi jittrasferixxu l-għarfien u l-ħiliet, u japplikawhom biex jarrikkixxu l-proċess tat-tagħlim u l-kisbiet għal dan l-SLO partikolari. L-iffissar tal-aspettattivi tal-valutazzjoni fi ħdan il-kuntest ta' *workshop* fi grupp bi preżentazzjonijiet individwali u sessjonijiet ta' mistoqsijiet u tweġibiet joffri opportunità kbira biex l-istudenti juru li kapaċi:

- jieħdu inizzjattiva;
- jinvolvu ruħhom billi jaħsbu fuq modi ġodda kif jagħmlu użu tajjeb ta' oġġetti differenti;
- jużaw l-immaġinazzjoni u l-kreattività;
- jiffaċċjaw esperjenzi ġodda u ta' sfida u jitgħallmu minnhom.

Nindirizzaw is-CCTs permezz tal-użu ta' metodi u strateġiji ta' tagħlim partikolari

Is-CCTs jistgħu jintużaw bħala għajnuna għall-ħolqien ta' politiki u strateġiji għad-dipartimenti, billi, pereżempju, it-tagħlim jiġi strutturat apposta biex jiġi massimizzat l-użu tat-teknoloġija diġitali. F'livell ta' dipartiment, is-CCTs li ġejjin jistgħu jkunu partikolarment adegwati biex jgħinu fl-għażliet pedagogiċi u tal-istili tat-tagħlim bil-għan li titkabbar kemm jista' jkun il-flessibilità introdotta mill-LOF:

 It-Tagħlim biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv

 Il-Litteriżmu Diġitali

 L-Edukazzjoni għad-Diversità

L-edukaturi għandhom mnejn isbu li s-CCTs li ġejjin għandhom rwol x'jaqdu fl-għażla ta' suġġetti li jixprunaw l-interess u d-dibattitu:

 L-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

 L-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni.

Huwa evidenti li xi wħud mis-CCTs jintegraw ruħhom b'mod naturali għal stili partikolari ta' tagħlim. Pereżempju, Taqsima Ċ *It-tagħlim ta' studenti differenti f'kull livell* toffri gwida fuq kif CCTs partikolari jistgħu jgħinu lill-istudenti jirnexxu f'ambjenti ta' tagħlim partikolari. L-għażla b'mod deliberat ta' strateġiji partikolari tat-tagħlim li jinvolvu tagħlim attiv u/jew sperimentali u approċċi għat-tagħlim ta' kif jistgħu jissolvew il-problemi fejn jeħtieġ li jkun hemm livell ta' awtonomija tal-istudenti kif ukoll xogħol fi gruppi, ser jgħinu sabiex it-tagħlim ikun wieħed li jwassal għall-introduzzjoni tas-CCTs tal-Litteriżmu Diġitali u Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv.

Pereżempju, is-CCT Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv tinkludi kategorija ta' kisbiet mit-tagħlim fuq it-Tagħlim Personali u, billi jiġi indirizzat it-tagħlim marbut ma' din il-kategorija tas-CCT, l-istudenti ser jiżviluppaw il-ħiliet tat-tagħlim meħtieġa sabiex f'biċċa xogħol partikolari jkunu awtonomi filwaqt li jimmanigġjaw lilhom infushom. Simili ta' din, il-kategorija tat-Tagħlim Soċjali fi ħdan l-istess CCT tista' tgħin lill-istudenti jiżviluppaw qafas ta' ħiliet, attitudnijiet u mġiba li jgħin għal jiehdu kemm jistgħu mix-xogħol fi grupp jew f'tim u minn strateġiji oħra ta' tagħlim soċjali.

Is-CCT tat-Tagħlim Diġitali ser tgħin lill-istudenti jiżviluppaw il-kompetenzi marbuta mal-immaniġġjar tat-tagħlim, is-sors minn fejn tingabar l-informazzjoni, il-manipulazzjoni tal-informazzjoni, il-komunikazzjoni u l-prezentazzjoni tal-informazzjoni. Meta jkun hemm dawn it-tipi ta' ħiliet tat-tagħlim *embedded* fit-tagħlim qabel ma jkunu meħtieġa jew jibdew jintużaw ta' spiss, ser jgħinu lill-istudenti jaffrontaw il-biċċiet tax-xogħol b'aktar kunfidenza kemm fil-proċess tat-tagħlim fuq l-SLOs kif ukoll fit-turiġja tal-kisbiet infushom.

L-indirizzar tas-CCTs f'attivitajiet krosskurrikulari jew f'attivitajiet li jinvolvu lill-iskola kollha

Is-CCTs kollha jistgħu jintużaw bħala strategiji għall-iskola kollha sabiex jinholoq ambjent ta' tagħlim ta' kwalità għolja li jagħti valur lill-istudenti kollha filwaqt li jissettja għanijiet għoljin għal kulħadd. L-iskejjel jistgħu jaraw il-benefiċċju meta jkollhom politiki li jinkludu lill-iskola kollha fuq il-progress f'dawn is-CCTs:

Il-Litteriżmu

Il-Litteriżmu Diġitali

L-Edukazzjoni għad-Diversità

L-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

Dawn it-tipi ta' CCTs jistgħu jintużaw għat-ffassil ta' politiki għall-iskola kollha kif ukoll iżidu l-valur reali tat-tagħlim fi ħdan il-klassi. Madankollu, CCTs oħra jistgħu jintużaw sabiex jiffurmaw il-bażi tal-attivitajiet ta' grupp għal sena partikolari jew inizjattivi usa' li jinvolvu lill-istudenti kollha fl-iskola fuq suġġetti ambjentali. Pereżempju:

- Is-CCT tal-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli tista' tintuża biex tiffurma l-bażi għal attivitajiet ekstrakurrikulari għall-iskola kollha marbuta ma' tip ta' inizjattivi bħal EkoSkola jew inizjattivi fuq l-użu minimu tal-enerġija. Attivitajiet ta' ġbir ta' fondi li jgħinu skola fil-kisba ta' sorsi ta' enerġija rinnovabbli jistgħu jgħaqqdu flimkien tagħlim minn din is-CCT ma' dak tas-CCT tal-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni.
- Is-CCT tal-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni tista' tintuża biex issaħħaħ it-tagħlim u l-esperjenzi marbuta ma' attivitajiet li jvarjaw minn *tuck shop* immexxi mill-istudenti għal avveniment skolastiku jew inizjattivi li jinvolvu lill-iskola kollha dwar id-dinja tax-xogħol.

Ċ. IT-TAGHLIM TA' STUDENTI DIFFERENTI F'KULL LIVELL

Wieħed mill-benefiċċji li taħdem b'Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim (u fl-istess ħin waħda mill-isfidi) hija l-abbiltà li tippermetti lill-istudenti javvanzaw bil-pass tagħhom u li l-metodoloġija tat-tagħlim u l-kurrikulu jkunu jistgħu jiġu addattati biex jissodisfaw il-bżonnijiet tat-tagħlim tagħhom. L-SLOs juru b'mod ċar fejn huwa t-'tmie' tat-tagħlim f'kull livell għal kull student iżda l-edukaturi għandhom jirrikonossu, u fl-istess ħin jippjanaw, għal dawk l-istudenti li ser jilħqu dan il-punt qabel l-oħrajn kif ukoll għal dawk li forsi jkollhom bżonn aktar żmien u aktar għajjnuna sabiex jilħqu l-livell mixtieq.

Id-diversità tal-istudenti

L-NCF iħaddan id-diversità u jitlob li din tiġi mhegġa f'ambjent inklussiv.

L-NCF jindirizza l-bżonnijiet ta':

- studenti tajbin ħafna u b'talent li għalihom il-proċess tat-tagħlim jeħtieġ li joffri sfida biżżejjed sabiex huma jieħdu sehem u jkunu mmotivati li jiżviluppaw it-talenti tagħhom;
- studenti bi bżonnijiet edukattivi speċjali li għalihom il-kurrikulu għandu jkun miktub b'tali mod li jippermetti lill-għalliema japprezzaw kif l-istudenti kollha jistgħu jaċċessaw l-istess kurrikulu f'kull settur tat-tagħlim u jippermetti assessjar ta' firxa ta' ħiliet;
- studenti b'diżabbiltajiet severi li għalihom il-kurrikulu għandu joffri edukazzjoni mibnija fuq firxa ta' ħiliet imfissra f'termini ta' fażijiet ta' żvilupp;
- studenti minn ambjenti soċjali żvantaġġati li għalihom l-iskola, flimkien mal-imsieħba lokali u istituzzjonali l-aktar importanti fis-soċjetà, għandhom jgħallmu aktar ħiliet filwaqt li joffru sapport lill-familji tagħhom u l-komunità lokali sabiex jipprovdu ambjent edukattiv b'saħħtu u stabbli;
- studenti minn ambjenti soċjali, kulturali u lingwistiċi differenti, inkluż it-tfal ta' refuġjati u persuni li qed ifittxu l-ażil, li għalihom il-kurrikulu jinkludi aċċess għal programm edukattiv li hu infilzat f'ambjent li joffri sapport emozzjonali u psikoloġiku li jirrispetta ċ-ċirkostanzi tal-individwi.

Il-Qafas tal-Kurrikulu għal Kulhadd, Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:41)

Il-klassijiet kollha, anke fejn qed jiġi mħaddem is-*setting*, ser ikunu magħmula minn firxa ta' abbiltajiet. Dan għaliex l-istudenti jkollhom ħiliet u diffikultajiet differenti u jiżviluppaw b'rati differenti. Sabiex tiġi definita klassi 'b'abbiltajiet differenti' sempliċement bħala grupp ta' studenti b'firxa ta' abbiltajiet hija superficjali wisq. Xi ngħidu għall-firxa ta' stili u preferenzi tat-tagħlim, livelli ta' interessi u l-ambjenti tad-dar, li kollha kemm huma jhallu impatt fuq l-esperjenza tat-tagħlim? L-istudenti kollha juru ħiliet differenti fi żminijiet differenti skont is-sugġett studjat u l-istil tat-tagħlim li jkun qed jintuża, u meta jkunu barra miz-zona ta' tagħlim l-aktar komda għalihom ser imorru anqas tajjeb. Mhix reali li tistenna minn grupp ta' studenti, hi x'inhil-abbiltà tagħhom, li javvanzaw matul il-biċċiet tax-xogħol bl-istess pass eżatt. Żewġ terzi tal-istudenti fil-klassi ser ikunu qed jaħdmu barra l-istil tat-tagħlim li jippreferu sakemm il-biċċa tax-xogħol ma tkunx varjata.

Wieħed mill-aktar modi effettivi li jiżgura li l-istudenti differenti jintlaħqu f'kull livell matul l-LOF huwa li tgħallim lill-istudenti jaħsbu għalihom infushom. Ftit mis-CCTs jipprovdu l-għodda tal-għarfien u l-ħiliet għall-istudenti sabiex ikunu kapaci jsiru studenti aktar effettivi, li jaddattaw malajr, mimlija bir-rizorsi, u awtonomi.

Il-Progress u d-diverġenza fit-tagħlim

Il-prinċipju tad-diversità u l-inkluzjoni li jiffurmaw il-bażi tal-NCF jimplikaw li f'kull stadju l-istudenti ta' kull livell u kompetenza għandhom jesperjenzaw is-suċċess, l-isfidi, u s-sapport meħtieġ sabiex isaħħu l-impenn tagħhom. Jeħtieġu programmi flessibbli ta' tagħlim li jipprovdu esperjenzi ta' tagħlim differenti għal spettru wiesa' ta' studenti filwaqt li jippermettu li jkun hemm rati differenti ta' progress hekk kif it-tfal u ż-żgħażaġh iqattgħu ż-żmien fl-iskola. Hemm bżonn approċċi differenti li jindirizzaw il-bżonnijiet differenti tat-tagħlim. Bil-punt fokali dejjem jikber fuq l-istudenti, u b'aktar klassijiet b'abbiltajiet differenti fl-iskejjel, l-approċċi li joffru diverġenza qed isiru aktar importanti u l-għalliema għandhom jaddottaw strateġiji li jibnu fuq it-tagħlim tal-passat tat-tfal u taż-żgħażaġh filwaqt li jgħinuhom jipprogrèdixxu.

Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulhadd, Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:40)

Strateġiji għat-tagħlim ta' klassijiet b'abbiltajiet differenti

L-għalliema fil-klassi għandhom jibdew billi joħolqu relazzjoni personali ma' kull student/a fil-klassi tagħhom billi jitgħallmu u jużaw isimhom filwaqt li jsiru jafu x'jinteressahom. Li jiġu inkluzi setturi ta' interess fit-tagħlim huwa mod tajjeb ħafna biex l-istudenti jkunu involuti. Fl-istess ħin, li jintuza dan it-tip ta' tagħlim meta jkun qed jiġi ssettjat ix-xogħol għad-dar jew xogħol individwali fil-klassi jista' jservi ta' motivazzjoni u jista' jgħin sabiex l-istudenti jzommu ruħhom involuti fit-tagħlim.

Modi kif tagħti s-setgħa lill-istudenti filwaqt li tgħinuhom jirnexxu fi ħdan l-LOF

Il-ħolqien ta' ambjent dinamiku tat-tagħlim permezz ta':

- L-immaniġġjar tal-klassi u l-ħolqien ta' opportunitajiet għall-istudenti biex jaħdmu b'mod individwali, f'pari jew fi gruppi.
- Il-bidla fit-tqassim tal-klassi skont it-tagħlim li jkun qed isir.
- Il-provvista ta' attivitajiet differenti, li jippermettu lill-istudenti jagħzlu l-livell ta' involviment u sfida. Din ser tgħin fis-sens ta' 'dritt ta' pussess' imsemmi 'l quddiem.
- L-użu ta' għażla ta' riżorsi differenti bi ħsieb.
- Il-preżentazzjoni ta' modi differenti kif tista' tiġi mgħallma l-istess haġa.

L-involviment tal-istudenti permezz ta':

- Il-ħolqien ta' sens ta' 'dritt ta' pussess' min-naħa tal-istudenti tal-proċess tat-tagħlim billi, pereżempju, l-istudenti jkollhom ċans jagħzlu l-proġett tagħhom.
- L-għajnuna lill-istudenti sabiex juru l-fehim tagħhom b'modi differenti, pereżempju permezz ta' mezzi li jagħzlu huma stess, sew jekk preżentazzjoni viżiva, orali jew preżentazzjoni fiżika.
- Il-bini ta' ħiliet għolja ta' ħsieb bl-użu tat-tassonomija ta' Bloom (f'kull livell) u l-ħidma permezz tal-SLOs sabiex it-tagħlim ikun wieħed interessanti, li jkun utli u joffri sfidi kif jindikaw l-SLOs, tant li l-SLOs jingħataw dimensjoni usa' jew jintużaw b'modi differenti. Dan jista' jsir billi l-istudenti jingħataw xogħol li jinvolvi s-soluzzjoni ta' problemi filwaqt li jingħataw l-opportunità li jittrasferixxu u japplikaw l-għarfien għal kument gdid.

Il-bidla tal-istudenti fi studenti li kapaċi jinbidlu billi:

- minn età bikrija l-istudenti jiġu introdotti għall-istrateġiji ewlenin tat-tagħlim li jagħmlu parti mis-CCT Nitgħallem biex Nitgħallem u t-Tagħlim Kooperattiv;
- jiġu diksusi l-għanijiet tat-tagħlim f'kull lezzjoni mal-istudenti, u b'hekk isiru konxji ta' x'inhu mistenni li jitgħallmu mat-tmiem tal-lezzjoni. L-SLOs (mitkuba fl-ewwel persuna) huma indirizzati lejn l-istudenti;
- l-istudenti jkunu konxji tal-istili differenti tat-tagħlim; l-istudenti jiġu mgħallma t-teknikalitajiet biex jitgħallmu kontenut gdid bl-użu ta' metodi viżivi, ta' smiġh u kinestetici għat-tagħlim bl-użu ta' strateġiji varji tat-tagħlim bil-għan li jipprovdu għall-bżonnijiet tal-istudenti li jitgħallmu aktar b'mod viżiv, ta' smiġh u kinestetiku;
- l-istudenti jitgħallmu kif ikunu anqas dipendenti fuq l-għalliema, pereżempju, kif ser 'jinqalgħu' mill-problema meta jeħlu?

Uża x-xogħoli fi gruppi sabiex:

- ikun hemm tishiġ u estensjoni (bl-użu ta' gruppi flessibbli);
- tkegħeġ lill-istudenti biex jinvolve ruħhom f'Taġħlim Soċjali u biex japprezzaw ideat u personalitajiet differenti; iżidu l-kunfidenza meta jiddiskutu l-ideat tagħhom ma' oħrajn; jikkollaboraw ma' studenti oħrajn bħala parti mit-tagħlim tagħhom; ifittxu l-għajnuna u s-sapport mingħand studenti oħra; jikkellmu mal-oħrajn fuq it-tagħlim; jisimgħu lill-oħrajn jikkellmu fuq it-tagħlim tagħhom filwaqt li jiddiskutu suġġetti varji u strategiji ta' taġħlim ma' sħabhom (billi jintużaw gruppi ta' abbiltajiet differenti).

Għandu jkun assigurat approċċ inklussiv tat-tagħlim u l-ippjanar tal-kurrikulu. Filwaqt li l-iskola tkun trid toħloq is-sens ta' twemmin tagħha f'dak li għandu x'jaqsam ma' riżultati għall-istudenti kollha, u tapprezza firxa wiesgħa ta' talenti, ħiliet u riżultati, l-għalliema għandhom jaraw kif jistgħu jattwaw dan fil-klassi tagħhom. Fuq livell bażiku dan jibda permezz ta' promozzjoni tas-suċċess u l-apprezzament tagħhom infushom billi jieħdu azzjoni biex jeliminaw dak kollu li jillimita t-tagħlim, u għalhekk jassiguraw li l-istudenti kollha f'kull grupp jirnexxu fil-klassi. L-għalliema jistgħu jkegħeġ l-fehim u l-apprezzament għad-diversità tal-individwi fil-klassijiet tagħhom u jużaw is-CCT tad-Diversità bħala katalist għal dan l-approċċ li jestendi sabiex jinkludi lill-istudenti b'mod dirett.

Edukazzjoni mibnija fuq il-valuri

L-edukazzjoni tiffoka kemm fuq il-bini tal-karattru kif ukoll fuq l-iżvilupp tal-istudenti b'ħiliet speċifiċi. Id-direzzjoni 'l quddiem għall-implimentazzjoni ta' dan il-qafas hija permezz ta' edukazzjoni mibnija fuq il-valuri. Edukazzjoni mibnija fuq il-valur tirreferi għal kwalunkwe attività kemm esplicita kif ukoll implicita fl-iskola li tkegħeġ il-fehim u l-għarfien tal-istudenti tal-valuri u li jżviluppaw il-ħiliet u l-ħajra tal-istudenti sabiex ikunu jistgħu jirrapprezentaw valuri partikolari bħala individwi u bħala membri mis-soċjetà ingenerali. Dan jassigura li dawk li ser joħorġu mill-iskola jkollhom il-kwalitajiet u l-kunfidenza fihom infushom, stima għolja tagħhom infushom, ottimizmu u impenn għal suċċess personali bħala l-baži għar-rwoli potenzjali fil-ħajja bħala membri minn familja, mill-komunità u bħala impjegati. Barra minn hekk, għandhom ikunu kapaċi jagħmlu għodid u jkunu responsabbli f'għażliet etiċi u soċjali.

Addattat minn *Respect for All Framework*, Ministry for Education and Employment (2014:10)

L-iskejjel għandu jkollhom kultura vibranti u progressiva, li tteġġeg il-benesseri u r-rispett, bl-ambizzjoni u l-kisbiet bħala l-punti fokali għal kull student/a. Dan it-tip ta' approċċ għandu jintuza f'kull klassi. Skola tajba hija skola li tiegħu tneqda l-individwi u li tagħti s-sapport tagħha lil kull individwu, irrispettivament mill-isfond u l-bżonnijiet tat-tagħlim. Dawn l-iskejjel jaħdmu f'atmosfera ta' pożittività assoluta. Dawn jaħdmu bla waqfien sabiex jippromwovu attitudnijiet b'saħħithom u produttivi għat-tagħlim, għall-ħajja u għax-xogħol. L-iżvilupp ta' twemmin fil-valuri tal-kisba u l-ambizzjoni jiddefinixxi n-natura ta' aspirazzjoni ta' skejjel ta' suċċess, fejn jingħaqdu l-aspettattivi u s-suċċess – suċċess li jinkludi l-aspetti kollha tal-iżvilupp tal-ħiliet għall-ħajja, għax-xogħol u għat-tagħlim – timbru ta' eċċellenza.

Mill-perspettiva tal-klassi, l-approċċ inklussiv jindirizza l-bżonnijiet tal-istudenti permezz ta' varjetà ta' approċċi li jinkludu: strateġiji ta' interventi bikrija u kurrikulu u approċċi għat-tagħlim li huma ddisinjati li jissodisfaw il-bżonnijiet tal-istudenti kollha. L-edukaturi għandu jkollhom aspettattivi għoljin għall-istudenti tagħhom għaliex dawn għandhom jiġu mteġġa sabiex ikollhom aspirazzjonijiet u miri għoljin għalihom infushom. Huwa importanti ferm li l-edukaturi jiżguraw li l-istudenti tagħhom ikunu jafu fejn jinsabu f'dak li għandu x'jaqsam mat-tagħlim tagħhom u kif jistgħu jittjiebu. L-istudenti għandhom jiġu mfaħħra fuq bażi regolari, b'mod selettiv u effettiv biex jibqgħu mmotivati.

Hekk kif l-istudenti jkunu qed javvanzaw fil-livelli u bejn il-livelli, għandhom jitteġġu jirriflettu, iħossu sjieda u jerfgħu aktar responsabbiltà għat-tagħlim tagħhom stess. L-edukaturi għandhom jibdew jintroduċu tekniki li permezz tagħhom l-istudenti jagħmlu użu dejjem akbar minn awtoassessjar biex jidentifikaw fejn huma b'saħħithom u fejn għandhom bżonn iżviluppaw mill-evidenza tal-isforzi tagħhom u jieħdu azzjoni fuq il-kummenti li jingħatawlihom minn sħabhom kif ukoll mill-edukaturi sabiex jippjanaw il-passi li jmiss għalihom.

Is-sillabu huwa varjat. Għaldaqstant huwa f'idejn l-edukaturi li jiddeċiedu liema kontenut għandu bżonn aktar ħin biex jgħin lill-istudenti jifhemu s-suġġett aħjar. Huwa rakkomandat ferm li l-edukaturi tal-Artiġjanat iżommu ruħhom aġġornati dwar x'qed jiġri fil-qasam biex ikunu jistgħu jagħtu provi u jagħmlu t-tagħlim tagħhom aktar rikk billi jużaw eżempji fattwali.

L-Assessjar

A. METODOLOGIJI LI JASSIGURAW ASSESSJAR XIERAQ

Modi ta' assessjar issuggeriti

L-edukaturi għandhom il-flessibbiltà li jfasslu u jimplimentaw l-istrateġiji tal-assessjar. L-edukaturi jistgħu jiddeċiedu x'inhuma l-aktar modi adegwati biex tintlaħaq mira marbuta mal-verb fi ħdan kisba mit-tagħlim. Huwa importanti li jiġi evitat assessjar żejjed u li l-verb jinftiehem verament tajjeb fl-SLOs qabel ma tiġi kkunsidrata kwalunkwe biċċa xogħol. Hija r-responsabbiltà tal-edukatur li jfassal deskrezzjonijiet ta' biċċiet ta' xogħol li jwasslu biex l-istudenti jiksbu l-kriterji tal-assessjar. Kull biċċa xogħol għandu jkollha xenarju vokazzjonali li permezz tiegħu jistgħu jiġu assessjati l-kriterji tal-għoti tal-marki. Huwa ta' importanza vitali li l-verb ta' kmand li jispeċifikaw il-kriterji tal-għoti tal-marki ma jinbidlux tul il-biċċa xogħol. Il-kriterji tal-assessjar għandhom jiġu speċifikati bi tqabbil ma' kull biċċa xogħol.

Fl-iżvilupp tal-kriterji tal-assessjar tqieset it-tassonomija ta' Bloom. Fit-tfassil tal-biċċiet ta' xogħol, il-verb attiv għandu jiġi enfasizzat bil-kulur biex l-istudenti jkunu jistgħu jifhmu t-tip ta' xogħol li huma mitluba jipproduċu. Xi wħud mill-kriterji tal-**Għarfien** (K) li jużaw il-verb **iddefinixxi** għandhom ifissru sempliċiment 'iddefinixxi' u m'għandhomx jeħtieġu lill-istudenti jipprovdu aktar minn sentenza jew tnejn; verbi oħra bħal **iddeskrivi/spjega** għandhom mnejn jeħtieġu tnejn aktar dettaljati. Fil-kriterji ta' **Applikazzjoni** (A) il-verbi **uri/wettaq** jimplikaw li l-biċċiet tax-xogħol mogħtija huma prattiċi u jeħtieġu li l-istudenti jpoġġu fil-prattika l-għarfien, il-fehim u l-ħiliet li jkunu kisbu. Il-kriterji tal-applikazzjoni jistgħu jeħtieġu essenzjalment li jsiru biċċiet ta' xogħol marbutin max-'xogħol' u għalhekk jistgħu jissejsu b'evidenza b'ritratti, filmati u grafika. Il-kriterji ta' **Komprensjoni** (C), ġeneralment jagħlqu l-lakuna bejn il-kriterji tal-K u l-A.

Tista' tintuża varjetà ta' metodi/għodod ta' assessjar biex jiġu assessjati l-istudenti fis-sugġetti tal-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali (VET). Il-metodu ta' assessjar jista' jiġi mmodifikat biex jippermetti lill-istudenti jiksbu l-għanijiet meħtieġa permezz ta' metodi bħal:

- Preżentazzjoni viżwali
- Għoti ta' sett ta' struzzjonijiet lil sħab tal-klassi
- Diskussjoni
- Intervista

L-iskejjel għandhom jipprovdu arrangamenti ta' aċċess biex l-istudenti jiksbu l-kriterji ta' assessjar tal-programm edukattiv.

Fid-deskrizzjoni tal-biċċa tax-xogħol wieħed jista' jipproponi varjetà ta' modi ta' assessjar bħal logħob ta' skambju ta' rwoli, preżentazzjonijiet, rapporti bil-miktub, biċċiet ta' xogħol prattiċi, dibattiti, powsters u fuljetti biex jiġu indirizzati l-istili u l-abbiltajiet ta' tagħlim differenti.

Meta l-istudenti jkunu qed jiġu assessjati matul sessjonijiet prattiċi għandha timtela karta ta' osservazzjoni għal kull student. Din għandha tiġi ppreparata flimkien mad-deskrizzjoni tal-biċċa tax-xogħol mill-edukaturi. Meta l-istudenti jaħdmu fi grupp, għandhom jiġu assessjati individwalment.

L-assessjar u l-pedagogiji użati fl-Artiġjanat għandhom ikunu ċċentri fuq l-istudenti fejn l-istudenti jirċievu *feedback* konsistenti minn metodi ta' assessjar formattivi u summattivi, kemm fi u barra mill-klassi u relatati mal-kisbiet mit-tagħlim għal dan is-suġġett vokazzjonali.

L-għan tal-assessjar fl-Artiġjanat huwa biex ikun żgurat li sar tagħlim effettiv waqt il-kors tal-istudju. Evidenza ta' dan it-tagħlim hija meħtieġa għal kull kisba mit-tagħlim. Id-distribuzzjoni tal-kisbiet mit-tagħlim għal kull *unit* fl-Artiġjanat hija kif ġej:

Form 3/4/5 Sena 9/10/11	Għarfien	Komprensjoni	Applikazzjoni
Numru kull sena	10 kull sena	5 kull sena	3 kull sena
Valur ta' kull wieħed	K = 4 marki	C = 6 marki	A = 10 marki
Total kull sena	40 marka	30 marka	30 marka

Il-kors tal-Artiġjanat jadotta approċċ modulari u fl-aħħar ta' kull sena l-istudenti jintalbu jipproduċu evidenza li laħqu l-kriterji kollha stabbiliti għal *unit* partikolari.

Strateġiji rrikmandati ta' assessjar

Strateġija ta' assessjar tal-Portafoll

Il-portafoll jipprovdi evidenza għall-kisbiet mit-tagħlim u l-kriterji tal-*unit*. Huwa juri proċess ta' tagħlim, tkabbir, progressjoni u żvilupp. Matul il-progressjoni tal-*units* l-istudenti għandhom jipproduċu firxa wiesgħa ta' xogħol għall-portafoll. Dan jivalida l-ħiliet li tgħallmu u jenfasizza l-oqsma fejn jinħtieġ titjib lill-istudenti u l-edukaturi. Permezz ta' bini ta' portafoll tax-xogħol, l-istudenti jistgħu jorbtu suġġetti tal-passat u tal-preżent u jgħinu jqiegħdu f'kuntest il-kisbiet mit-tagħlim, u b'hekk itejbu l-validità tal-istudji tagħhom u jagħmlu l-istudju u x-xogħol tagħhom aktar ta' valur u sinifikanti. Kemm l-istudenti u l-edukaturi għandhom jissorveljaw il-progressjoni tal-istudenti permezz ta' riflessjoni u evalwazzjoni. Paraguni tax-xogħol tal-portafolji jippermettu lill-edukaturi u l-verifikaturi jimmarkaw b'mod affidabbli. L-għan tal-portafoll u tal-aspettattivi għall-kontenut għandu jkun ċar għall-istudenti.

Feedback

Il-*Feedback* huwa parti integrali mill-proċess tat-tagħlim u huwa metodu essenzjali tal-valutazzjoni. Huwa jappoġġja l-esperjenza tat-tagħlim; jippermetti lill-edukaturi u lill-istudenti jaġġustaw l-istrateġiji; jipprovdi opportunitajiet biex jitnaqqas id-distakk bejn il-prestazzjonijiet kurrenti u dawk mixtieqa; jidentifika oqsma għal tagħlim fil-futur; jelimina n-nuqqas ta' ftehim; jgħin lill-istudenti jidentifikaw il-punti pożittivi, in-nuqqasijiet tagħhom, u l-oqsma fejn jeħtieġ isir titjib; iżomm l-involvement, itejjeb kemm il-motivazzjoni u kif ukoll l-istima tagħhom infushom, u jgħin lill-istudenti jersqu aktar lejn l-għanijiet tagħhom. *Feedback* tajjeb għandu jwassal biex l-istudenti jaħsbu fuq il-kisbiet tat-tagħlim. Għandu wkoll jimmotivahom itejbu u ma jkunux skoraggħuti jew jieqfu jtagħallmu. *Feedback* permezz ta' diskussjonijiet fi gruppi, assessjar tal-pari u awtoassessjar jista' jgħin fil-konjizzjoni u jagħti lill-istudenti l-*feedback* essenzjali. Fl-istadju ta' nofs it-term, l-għan tal-*feedback* għandu jkun biex jgħin lill-istudenti ma jiddevjawx u jagħmlu aġġustamenti importanti. Fl-istadju tal-assessjar finali, il-*feedback* jgħin jiġġustifika l-affidabilità tal-marki, u jinforma lill-istudenti dwar l-oqsma fejn jeħtieġ isir titjib għal opportunitajiet ta' tagħlim fil-futur.

Fajls ta' disinji riflettivi u l-fajls tekniċi bħala għodod tal-assessjar

Fajls ta' disinji riflettivi u fajls tekniċi jippermettu lill-istudenti jkollhom aktar kontroll fuq l-istudji tagħhom, jagħtuhom l-opportunità jtagħallmu kif jirregolaw lilhom infushom, jaħsbu fuq it-tagħlim tagħhom, iqabblu r-riżultati mal-kisbiet mit-tagħlim, jiffissaw għanijiet, u jwettqu livelli ta' ħsieb oġġla.

Il-fajl ta' disinji riflettivi jista' jintuza mill-istudenti biex jieħdu n-noti, ipingu ideat u jirriflettu fuq l-esperjenzi. Dan jista' jitfa' dawl fuq it-tagħlim preċedenti, il-kisbiet u l-bżonnijiet ta' tagħlim individwali tal-istudenti. Jgħin ukoll lill-edukaturi jfasslu l-istrategiji ta' tagħlim tagħhom, u jiżgura li l-materjal tal-lezzjonijiet tagħhom huwa konformi mal-bżonnijiet tal-individwu. Huwa jipprovi wkoll evidenza ta' ideat ta' riċerka, ħsieb kreattiv, is-soluzzjoni ta' problemi, it-tfassil ta' ħiliet tal-iżvilupp, u jservi biex juri l-progressjoni u l-kisbiet għall-valutazzjoni finali.

Il-fajl tekniku jista' jintuza mill-istudenti biex iżommu reġistru ta' informazzjoni teknika, bħal materjali, għodod, tagħmir, it-tekniki u l-proċessi użati, u informazzjoni tal-klassi u tal-*workshop*. Huwa jipprovi reġistru tat-testijiet u l-esperimenti li jitwettqu mill-istudenti, u b'hekk iservi ta' għodda ta' valutazzjoni tal-għarfien u l-ħiliet tekniki tal-istudent.

Prezentazzjonijiet tal-evalwazzjoni

Prezentazzjonijiet huma mod kif tirrevedi u tassessja l-progress tal-istudenti. Fit-tmiem ta' *unit*, l-istudenti jistgħu jipprezentaw il-proċessi tax-xogħol u r-riżultati tagħhom fil-forma ta' prezentazzjoni evalwattiva. Dan jipprovi lill-edukaturi u lill-għalliema b'opinjoni olistika ta' dak li gie mgħallem u dak li nkiseb. Hija għodda li tippermetti lill-istudenti jqabblu dak li kisbu ma' dak li kiseb ħaddieħor u b'hekk twassal għall-valutazzjoni tal-pari. Il-prezentazzjonijiet normalment jintużaw minn disinjaturi fi ħdan l-industrija bħala għodda biex jipprezentaw ideat lill-partijiet interessati. Għaldaqstant, il-prezentazzjoni tgħinohom jibnu ħiliet trasferibbli bħall-kunfidenza u l-abilità li jindirizzaw grupp. Tista' tintuza wkoll biex tenfasizza l-iżvilupp kreattiv u l-ħiliet tas-soluzzjoni ta' problemi. Bħala għodda ta' assessjar, hija mod eċċellenti biex iżid l-affidabilità fil-proċess tal-assessjar u l-għoti tal-marki.

Awtoassessjar u assessjar tal-pari

L-awtoassessjar u l-assessjar tal-pari huma għodod ta' assessjar formattivi li jagħtu s-setgħa lill-istudenti jinvolvu ruħhom b'mod attiv u jieħdu kontroll tat-tagħlim tagħhom stess, jippermettullhom jaħsbu fuq it-tagħlim, biex jirregolaw lillhom infushom u jipprevedu l-marki tagħhom stess, u b'hekk jivvalidaw il-proċess tat-tagħlim u tal-assessjar. L-istudenti jsiru aktar assertivi, jiffissaw il-limiti, l-għanijiet u r-regoli tagħhom. Permezz tal-awtoassessjar u l-assessjar tal-pari, l-istudenti jkollhom pussess tax-xogħol tagħhom u jsiru aktar indipendenti. L-istudenti jistgħu jiddiskutu ideat fuq kif isiru aħjar, jagħmlu *brainstorming* u jsibu soluzzjonijiet huma stess. Huma jistgħu jiffissaw miri flimkien u jistiednu lil ħaddieħor jikkummenta fuq xogħlhom. Il-klassi ssir ambjent aktar interessanti u kollaborattiva, li tippromwovi sentimenti pożittivi u twassal għal tagħlim aktar profund. L-awtoassessjar u l-assessjar tal-pari jwassal biex l-edukaturi jkunu jistgħu jifhmu aktar lill-istudenti. L-edukatur jista' jgħallem lill-istudenti, itella' produzzjonijiet, u jallinja attivitajiet fil-klassi skont dan. L-awtoassessjar u l-assessjar tal-pari jitqiesu li huma affidabbli meta l-marki previsti jaqblu mal-assessjar finali tal-edukaturi. Dan inaqqas il-persjoni tal-assessjar minn fuq l-edukaturi.

Rubriks

Ir-rubrik hija għodda eċċellenti tal-assessjar li tista' tintuza fl-assessjar formattiv u fl-assessjar summattiv finali. Ir-rubrik hija għodda li tipprovi informazzjoni speċifika fuq l-aspettattivi tal-edukaturi għal kull kisba mit-tagħlim. Din tgħin lill-edukaturi jassessjaw lill-istudent b'mod ġust u affidabbli fuq medda ta' żmien. L-istudenti għandhom isiru konxji tar-rubriks fil-bidu ta' biċċa xogħol biex ikun żgurat li għandhom fehim ċar tal-aspettattivi u li jistgħu jzommu nnutat tat-tagħlim, jagħmlu awtoassessjar u jbasru l-marki. Ir-rubrik tista' tingħata fi stadji differenti skont l-aktivitajiet tal-klassi, iżda jeħtieġ tingħata lill-għalliema fil-bidu ta' kull biċċa xogħol ġdida. Din tista' tinħoloq billi tallinja rekwiżiti speċifiċi ta' biċċa xogħol ma' kriterji tal-assessjar u l-kisbiet mit-tagħlim, b'hekk tipprovi mudelli ta' eżempji li l-istudenti jistgħu jużaw bħala gwida u *checklist*. Ir-rubrik hija wkoll għodda tajba ta' verifika.

L-Assessjar

L-assessjar huwa parti integrali mill-proċess tat-tagħlim, billi jipprovdi lill-istudenti u lill-ġenituri tagħhom b'*feedback* kontinwu, fil-ħin u kwalitattiv fuq il-progress tat-tfal tagħhom, filwaqt li jwassal informazzjoni fuq il-prattika tal-edukaturi u jipprovdi lill-iskejjel u lill-kulleġġi b'informazzjoni fuq l-ippjanar tal-kurrikulu u t-tagħlim.

L-assessjar *għat*-tagħlim (assessjar għal skopijiet formattivi) huwa proċess li jsir fl-istess ħin tat-tagħlim. L-istudenti u l-edukaturi tagħhom jużaw il-kisbiet biex jaraw x'jafu l-istudenti u jistgħu jagħmlu dan b'rabta mat-tagħlim.

L-assessjar *tat*-tagħlim (assessjar għal skopijiet sommattivi) isir mat-tmiem ta' kull *unit*, f'nofs is-sena jew fl-aħħar tas-sena.

L-assessjar *bħala* tagħlim (assessjar kontinwu) huwa l-użu ta' assessjar kontinwu tal-istudenti nfushom minnhom stess bil-għan li jimmonitorjaw it-tagħlim tagħhom stess.

Proċessi ta' assessjar fil-klassi li huma mfasslin tajjeb u implimentati b'mod xieraq jistgħu:

- jagħtu support lill-istudenti sabiex permezz tal-assessjar tagħhom infushom ikunu kapaci jkejlu t-tagħlim tagħhom, u jidentifikaw il-punti qawwijin, il-bżonnijiet tat-tagħlim tagħhom u xi jmiss li jitgħallmu;
- iħeġġu lill-istudenti jgħinu lil xulxin fit-tagħlim tagħhom permezz ta' assessjar li jsir bejniethom stess;
- jgħinu lill-għalliema jifhmu aktar kif l-istudenti jitgħallmu aħjar, jużaw l-evidenza biex jimmonitorjaw il-progress tal-istudenti, jirriflettu fuq il-prattika tagħhom filwaqt li jaddattaw jew iqabblu t-tagħlim tagħhom skont il-bżonnijiet tal-istudenti;
- jgħinu lill-għalliema jippjanaw fuq it-tagħlim ta' individwi u gruppi sabiex jiżguraw li t-tfal kollha jingħataw l-attenzjoni xierqa;
- jagħtu support lill-ġenituri sabiex dawn jaqsmu l-esperjenzi ta' tagħlim tat-tfal tagħhom, jinterpretaw l-informazzjoni tal-assessjar, u jsegwu l-iżvilupp edukattiv tat-tfal tagħhom;
- jippromwovu r-rappurtaġġ fuq il-progress individwali u l-ħiliet miksuba b'mod li jizdiedu waħda mal-oħra.

Il-kulleġġi u l-iskejjel huma mitluba jiżviluppaw politika ta' assessjar. Din il-politika għandha tindirizza l-kwantità u l-kwalità tal-prattiki tal-assessjar kif ukoll ir-rappurtaġġ lill-ġenituri u partijiet interessati oħra.

Addattat minn *Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulhadd*, Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:41-42) u *Assessments as Learning*, Lam (2015:1)

L-istudenti u persuni oħra involuti fit-tagħlim, jeħtieġu *feedback* fil-ħin u bl-eżatt fuq dak li tgħallmu kif ukoll kemm tgħallmu u kemm tgħallmuh b'mod tajjeb. Dan jgħin fl-identifikazzjoni ta' xi jmiss li jagħmlu u min jista' jgħinhom biex iżidu mal-għarfien, il-fehim u l-ħiliet tagħhom. Il-progress tal-istudenti għandu jiġi assessjat permezz ta' modi u fi żminijiet xierqa għall-bżonnijiet tat-tagħlim tagħhom. Il-ġudizzji li jsiru fuq dan it-tagħlim għandhom ikunu msejsa fuq evidenza minn firxa wiesgħa ta' sorsi, kemm fl-iskola kif ukoll barra mill-iskola u b'referenza għall-progress tal-istudenti fuq perjodu ta' żmien u f'firxa ta' attivitajiet.

Permezz ta' ppjanar ta' opportunitajiet ta' assessjar kontinwu u testijiet perjodiċi, b'mod speċjali fejn l-istudenti jużaw il-ħiliet tagħhom b'mod integrat, l-edukaturi ser ikunu qed jippermettu lill-istudenti juru, fuq perjodu ta' żmien, *kemm u kemm tajjeb* ikunu tgħallmu.

Bilanċ bejn opportunitajiet ta' assessjar kontinwu u perjodiku jitlob li l-istudenti juru qafas ta' tagħlim mibni fuq perjodu ta' żmien filwaqt li japplikaw l-għarfien u l-ħiliet f'kuntesti differenti. It-taħlit ta' firxa ta' opportunitajiet ta' assessjar formattiv immexxi mill-istudenti jippermetti lill-istudenti nfushom ikejlu l-progress tagħhom meta mqabbel ma' SLOs speċifiċi jew grupp ta' SLOs.

L-edukaturi għandhom jippruvaw jiġbru firxa ta' biċċiet ta' evidenza ta' kwalità biex juru l-progress fit-tagħlim kemm minn assessjar formattiv kontinwu kif ukoll minn assessjar perjodiku u sommattiv. L-ammont u l-firxa tal-evidenza għandhom ikunu biżżejjed biex jinbena profil tal-kisbiet tal-istudenti iżda għandhom ukoll ikunu proporzjonati u f'ammont li jista' jiġi mmaniġġjat. L-istudenti għandhom jiġu involuti fl-għażla tal-evidenza. L-evidenza għandha turi li l-istudenti fehm u ammont sinifikanti mis-sett ta' għarfien, wieġbu tajjeb konsistentement għal esperjenzi ta' tagħlim ibsin u kienu kapaċi japplikaw dak li tgħallmu f'kuntesti godda u mhux familjari.

Il-mod kif l-istudenti jitgħallmu, jiġu mgħallma u jiġu valutati għandu jiffassal f'modi li jirriflettu kif studenti differenti jagħmlu progress sabiex jiġu motivati u mhegġa fit-tagħlim tagħhom. Biex dan isehħ, l-istudenti kollha għandhom jiġu involuti fl-ippjanar u r-riflessjoni fuq it-tagħlim tagħhom permezz ta' assessjar formattiv, awtoassessjar, assessjar mill-istudenti sħabhom u ppjanar tat-tagħlim personali. Ladarba l-istudenti jingħataw l-opportunità jinteraġixxu ma' sħabhom tal-klassi u jirċievu kummenti kostanti mill-edukaturi tagħhom, fl-aħħar mill-aħħar ikunu qed jiġu ggwidati biex jieħdu deċiżjonijiet dwar kif itejbu l-għarfien u l-ħiliet tagħhom fl-Artiġjanat. Għaldaqstant l-istudenti jkunu qed jingħataw l-opportunità jaqdu rwol attiv fl-assessjar tagħhom infushom li jhegġiġhom ifittxu għanijiet personali biex jitgħallmu l-Artiġjanat. Dan it-tip ta' assessjar jista' jiġi ppjanat f'punti partikolari, bħal fi tmiem ta' *unit* li ddu madwar tema partikolari, fejn l-istudenti jkunu jistgħu jiġġudikaw u jirrevedu l-prestazzjoni tagħhom stess permezz ta' grid li tistqarr il-kisbiet mit-tagħlim mixtieqa meta mqabbla mal-livell li fih ikunu nkisbu.

L-għalliema tal-Artiġjanat ser ikollhom bżonn jifhmu b'mod ċar kif l-istudenti jkunu qed jipprogredixxu meta mqabbel ma' studenti oħrajn fl-iskola tagħhom u ma' skejjel oħra f'Malta, u mal-kisbiet u l-esperjenzi f'livelli differenti. L-Uffiċjali tal-Edukazzjoni għandhom jiffaċilitaw opportunitajiet ta' dialogu regolari u ppjanati bħala għajnuna biex l-għalliema jaslu għal interpretazzjoni komuni u konsistenti ta' xi jfissru huma u japplikaw l-SLOs.

L-istudenti m'għandhomx għalfejn ikunu siguri f'kull kisba f'livell wieħed biex ikomplu għal dak ta' wara. Fejn ikun f'postu, l-istudenti għandu jkollhom l-opportunità li jinvolvu ruħhom f'esperjenzi ta' tagħlim tal-livell ta' wara. L-edukaturi għandhom jippjanaw li jagħtu lill-istudenti esperjenza fil-kisbiet kollha, iżda għandhom jadottaw approċċ olistiku.

L-edukaturi għandhom jiżguraw li l-opinjoni tagħhom dwar dak li kisbu l-istudenti tkun appoġġjata b'evidenza soda. L-assessjar ta' din l-evidenza għandu jkun konsistenti mal-assessjar ta' kollegi fid-dipartiment tagħhom jew f'dipartiment jew centru ieħor.

It-twassil tat-tagħlim marbut mas-CCTs u l-assessjar assoċjat magħhom huma r-responsabbiltà tal-edukaturi kollha.

It-titjib tal-kwalità tat-tagħlim jimplika wkoll il-promozzjoni ta' kultura li tassigura t-trasparenza fil-kwalità tar-riżultati tal-assessjar filwaqt li jinholqu approċċi, strutturi u rwoli kemm interni kif ukoll esterni f'sistemi ta' evalwazzjoni mill-iskejjel.

Il-garanzija tal-kwalità fl-edukazzjoni tista' tinftiehem b'ħala 'policies', proċeduri, u prattiki li huma ddisinjati sabiex tinkiseb, tinzamm jew tissaħħaħ il-kwalità f'setturi speċifiċi, u li jiddependu fuq il-proċess ta' evalwazzjoni... [jiġifieri] proċess ġenerali ta' analiżi sistematika u kritika ta' suġġett definit li jinkludi l-ġabra tad-dejta relevanti li twassal għal ġudizzji u/jew rakkomandazzjonijiet għal titjib. L-evalwazzjoni tista' tiffoka fuq numru ta' suġġetti: l-iskejjel, il-kapijiet tal-iskejjel, l-għalliema u staff edukattiv ieħor, l-awtoritajiet lokali, jew l-andament tas-sistema edukattiva sħiħa.

Assuring Quality in Education: Policies and Approaches to School Evaluation in Europe, European Commission (2015a:13)

L-iskejjel jeħtieġu jibdeu jiżviluppaw proċeduri ġodda ta' garanzija tal-kwalità, filwaqt li jsaħħu dawk eżistenti, sabiex jgħinu fl-introduzzjoni tal-LOF u jiżguraw li l-implimentazzjoni tagħhom fil-klassijiet tkun waħda ta' suċċess. Dan jeħtieġ jagħmel parti mill-implimentazzjoni sħiħa tal-iskola u l-istrateġija ta' kwalità li tista' tinkludi opportunitajiet ta':

- Timijiet ta' Maniġment Superjuri li jieħdu interess attiv fis-CPD tal-għalliema, jimmonitorjaw il-livelli ta' kunfidenza tal-edukaturi u l-progress tal-istudenti, eż. it-tqassim tax-xogħol tal-istudenti u t-tmexxija ta' evalwazzjonijiet tal-iskejjel infushom.
- Kapijiet tal-Iskejjel li joħolqu ħin flimkien għall-preparazzjoni u l-ippjanar sabiex jiffacilitaw xogħol kollaborattiv.
- Il-qsim ta' standards u l-istennija permezz tal-wiri tax-xogħol tal-istudenti skont il-livelli biex jidher il-progress, pereżempju, xogħol esebit fuq 'ħajt tat-tagħlim'.
- Il-ħolqien u l-użu ta' metriċi li juru l-livelli mixtieqa (benchmarks) biex il-kisbiet tal-istudenti jkunu jistgħu jinqasmu u jiġu kkumparati ma' ta' oħrajn fl-istess skola u ma' skejjel oħra.
- L-istaff jinvolvi lit-tfal u liż-żgħażaġh f'diskussjonijiet fuq il-progress u l-issettjar ta' għanijiet b'ħala parti mill-ippjanar sabiex jintlaħqu l-bżonnijiet tagħhom tat-tagħlim.
- L-iżvilupp ta' approċċi għall-iskola kollha għat-tagħlim u l-assessjar tas-CCTs.
- Strateġiji ċari ta' rappurtagġ għall-feedback fuq il-progress fi ħdan l-iskola u barra mill-iskola, eż. il-ġenituri u l-kustodji tat-tfal.

Apparti l-attivitajiet imniżżlin hawn fuq, l-edukaturi tal-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali jridu jkunu impenjati f'dawn li ġejjin:

- Laqgħat tad-dipartiment regolari biex jiġu pplanati l-mod kif jiġi mgħallem u jintgħallem, kif ukoll l-assessjar b'mod koerenti, u l-qsim ta' strateġiji effettivi meqjusa li se jtejbju t-tagħlim u l-kisbiet tal-istudenti.
- Ippjanar kollaborattiv ma' għalliema oħra, assessjar mill-pari u diskussjoni ta' standards u stennijiet meta jkunu qed jiġu mgħallma studenti tal-istess livell.
- Verifika interna ta' deskrizzjonijiet ta' biċċiet ta' xogħol imħejjija minn kollegi dwar jekk humiex tajbin biex jintużaw.
- Verifika interna tax-xogħol ta' kull student.
- Tfassil ta' materjal tal-assessjar, skemi għall-korrezzjonijiet u strateġiji ta' rappurtar f'kollaborazzjoni ma' għalliema oħra fi ħdan id-dipartiment jew mal-istaff addattat fi skejjel ġirien.
- Jiġu adottati strateġiji biex jiġu evitati riżultati preġudikati, pereżempju li x-xogħol tal-istudenti jiġi kkoreġut mingħajr ma l-għalliema jkunu jafu min hu/hi l-istudent/a.
- Isir djalogu professjonali madwar ix-xogħol tal-istudenti li jkun ġie kkoreġut minn qabel bħala għajnuna biex jintlaħaq kunsens dwar il-kwalità u l-istandards.
- Il-Komunitajiet ta' Prattika biex jinqasmu/jissaħħu l-prattiki professjonali, b'fokus fuq is-suffiċjenza fl-assessjar, il-konsistenza fl-interpretazzjoni tal-SLOs, ir-rappurtagġ tal-progress lill-istudenti, lill-ġenituri u l-kustodji u lill-għalliema oħra.
- Żjajjar ta' verifiki esterni biex jiġi żgurat li l-istandard tax-xogħol meħtieġ ikun qed jintlaħaq. Dawn iż-żjajjar se jgħinu lill-għalliema, il-valutaturi, il-verifikaturi interni u l-SMTs biex itejbu xogħolhom b'rabta mal-ippjanar, it-twassil, l-assessjar u l-manigment tal-programm tal-VET.

Id-Direttorat għall-Kwalità u Standards fl-Edukazzjoni (DQSE) ser jiżgura li:

- l-Uffiċjali Edukattivi ser iżuru l-iskejjel biex jivvalidaw il-preċiżjoni ta' kull evidenza ta' evalwazzjoni li ssir mill-iskejjel stess filwaqt li jieħdu kampjun tal-konsistenza u l-kwalità tat-tagħlim u l-assessjar;
- membri tal-istaff jiġbru flimkien u janalizzaw firxa ta' dejta lokali u nazzjonali sabiex tintuża bħala l-bażi ta' diskussjonijiet mal-Kapijiet tal-Iskejjel, il-Viċi Kapijiet u l-Kapijiet tal-Fakultà/il-Prinċipali sabiex jippjanaw għat-titjib fil-kisbiet tal-istudenti;
- fejn tiġi identifikata prattika tajba, l-Uffiċjali Edukattivi, it-Timijiet tal-Manigment tal-Iskejjel u membri oħra jorganizzaw attivitajiet li jitrattaw prattiki tajbin għall-membri tal-istaff fl-iskejjel li jaqgħu taħt l-awtorità tagħhom sabiex tinxtered il-prattika tajba.

B. METODOLOĠIJI TA' ASSESSJAR INKLUSSIV

Sabiex klassijiet mimlija ħajja u differenti jirnexxu, filwaqt li juru potenzjal ta' tagħlim, l-educaturi għandhom jiżguraw li l-assessjar fil-klassi jkun ġust u inklussiv, li jippermetti lill-istudenti kollha juru xi jkunu kisbu u kif qed jadvanzaw. L-educaturi għandhom jiżguraw li l-assessjar jilħaq il-bżonnijiet tal-istudenti kollha billi jipprovdu lill-istudenti bis-sapport xieraq, jużaw firxa ta' metodi ta' assessjar u għażliet u, permezz ta' dawn, joffru l-aqwa ċans ta' suċċess lill-istudenti kollha. Dan ifisser li għandhom jużaw informazzjoni fuq il-prestazzjoni u l-assessjar minn varjetà ta' sorsi sabiex isir monitoraġġ tal-progress u jsiru jafu x'għandu jsir fil-vjaġġ tat-tagħlim li jmiss.

L-educaturi għandhom ikunu konxji, filwaqt li jaħdmu skont l-oqfsa legiżlattivi rilevanti, li jagħtu sapport lil dawk l-istudenti li jesperjenzaw limitazzjonijiet fit-tagħlim. Il-limitazzjonijiet jistgħu jkunu riżultat ta' ċirkostanzi familjari, diżabbiltà jew bżonnijiet ta' saħħa u fatturi soċjali jew emozzjonali. Fejn ikun hemm dawn il-limitazzjonijiet, l-istudenti għandhom jingħataw sapport addizzjonali sa mill-istadju l-aktar bikri possibbli. L-istrateġiji tal-assessjar ikunu effettivi meta l-educaturi jużaw firxa ta' approċċi ta' assessjar flessibbli biex jiġu identifikati l-ħiliet, it-tagħlim u s-sapport meħtieġ għal dawk l-istudenti vulnerabbli, mhux interessati, u li huma diffiċli biex jirrelataw magħhom fil-klassijiet tagħhom.

Is-sapport lil studenti vulnerabbli

Li jingħataw sapport lil studenti vulnerabbli jista' jfisser li jintużaw mezzi ta' ppjanar bħal proġetti ta' tagħlim personali jew proġetti ta' sapport ikkoordinati minn numru ta' aġenziji. L-educaturi għandhom ipoġġu lill-istudenti bħala ċ-ċentru sabiex jiżguraw li l-istudenti kollha bi bżonnijiet addizzjonali jew differenti jistgħu jiksibu riżultati edukattivi pożittivi u sostenibbli.

Filwaqt li l-iskejjel għandhom jikkonsidraw liema approċċi ser ikunu l-aktar effettivi fl-għajjnuna biex jiġu eliminati l-limitazzjonijiet għat-tagħlim li huma riżultat ta' ċirkostanzi soċjali u emozzjonali, inkluż pereżempju, imġiba diffiċli, l-educaturi għandhom jikkonsidraw kif dawn il-*policies* li jaffettwaw lill-iskola kollha ser jiġu attwati b'mod prattiku fil-klassi.

L-ippjanar tal-assessjar u l-approċċi li ser jintużaw (kif ukoll l-istrumenti u l-metodi użati) għandhom jiżguraw li l-istudenti kollha jkollhom opportunità ndaq li juru xi jkunu tgħallmu u x'kapaċi jagħmlu. L-educaturi għandhom jikkonsidraw ukoll 'x'aġġustament raġonevoli' għandu jkun hemm għall-approċċi tal-assessjar ta' studenti b'diżabbiltà fl-assessjar tal-abbiltà. Dan jista' jinkludi l-użu adegwat ta' teknoloġiji ta' assistenza. Ladarba l-prattika ta' assessjar tajjeb hija l-fattur ewlieni fit-tagħlim, l-approċċi li jintużaw sabiex jassessjaw il-progress tal-istudenti fuq bażi individwali għandhom ikunu kemm jista' jkun konsistenti ma' dawk li jintużaw fit-tagħlim innifsu.

Il-prinċipju ta' sekwenza ta' kisbiet għandu jkun tali li jippermetti lill-istudenti jagħzlu l-aħjar triq li tippermettilhom li jilħqu l-massimu tal-potenzjal tagħhom – irrispettivament jekk humiex studenti tajbin ħafna, għandhomx ħiliet medji, bażiċi u/jew diżabbiltà. F'dan ir-rigward, l-NCF fittex li jstabbilixxi qafas li jassigura li, fejn hu possibbli, l-ebda student ma jispicċa vittma ta' sistema edukattiva li mhijiex kapaċi tidentifika dawk l-istudenti li jeħtieġu inkoraġġiment u gwida. Importanti wkoll li l-NCF jippermetti l-introduzzjoni ta' toroq differenti li verament jippermettu lill-istudenti jiżviluppaw l-abbiltajiet tagħhom bl-aħjar mod possibbli għalihom.

Addattat minn *Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulhadd*, Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol (2012:5)

Ċ. MODI TA' ASSESSJAR TA' MIN JOQGHOD FUQHOM U VALIDI

L-assessjar ser jinvolvi l-ippjanar ta' interazzjonijiet għolja mal-istudenti u ser ikun ibbażat fuq mistoqsijiet ta' hsieb u li jidhlu fil-fond meħuda mill-SLOs u ddisinjat li jiżgura kemm il-kisbiet mit-tagħlim ikunu ntleħqu. L-istudenti jkollhom idea ċara fuq it-tip u l-kwalità tax-xogħol mistenni sabiex jilħqu b'suċċess l-SLOs. Il-metodi ta' assessjar li jintużaw għandhom jirriflettu n-natura ta' x'qed jiġi assessjat.

Fil-perjodi ta' bejn l-assessjar formali, l-istudenti individwali għandhom ikunu mhegġa biex jitolbu u għalhekk jingħataw *feedback* ta' spiss fuq il-kwalità ta' xogħolhom li huma jistgħu jifhmu, jirriflettu u jistaqsu mistoqsijiet fuqu. L-edukaturi għandhom ifittxu li jhegġu lill-istudenti jieħdu sehem b'mod attiv f'diskussjonijiet dwar ix-xogħol u l-progress tagħhom, filwaqt li jissuggerixxu x'jistgħu jagħmlu biex itejbu r-riżultat tagħhom.

L-edukaturi għandhom jagħtu s-setgħa lill-istudenti jiżviluppaw il-ħiliet biex jevalwaw ix-xogħol tagħhom u ta' sħabhom skont l-SLOs, filwaqt li jhegġuhom jiżviluppaw apprezzament tal-bżonnijiet tagħhom tat-tagħlim, kemm qed jipprogressaw u sabiex jilħqu l-istandard elenkat fl-SLOs, u t-tipi ta' azzjonijiet li jeħtieġ li jieħdu sabiex itejbu l-progress tagħhom.

L-SLOs inkitbu b'mod li hu mfassal biex jiżgura li l-istennijiet tat-tagħlim ikunu ċari. Huma jservu wkoll ta' ankra għal kwalunkwe attività ta' assessjar relatata billi jiddefinixxu t-tagħlim li jrid jaq' taħt l-attività ta' assessjar, u bl-eliminazzjoni joħroġ ċar dak li ma jaqax taħtha. Dan jagħmel il-proċess ta' assessjar u l-istennijiet tal-assessjar aktar trasparenti għall-istudenti.

Dak li għandu jstabbilixxi verament l-assessjar huwa jekk l-istudenti laħqux l-istandard tal-SLO. L-istudenti kapaċi jagħmlu dak li qed isemmi l-SLO? Kapaċi juru l-abbiltà li tisemma fl-SLO u, kapaċi jagħmluha fuq bażi ta' rutina, b'kunfidenza u b'kumdità? Hawnhekk il-ġudizzju professjonali tal-edukaturi u l-fehim professjonali ta' x'jagħmel is-suċċess huwa xi ħaġa importanti.

L-assessjar fi ħdan l-LOFs jeħtieġ li jkun sugġett għal proċeduri ta' garanzija tal-kwalità robusti li huma ddisinjati biex iżidu l-kunfidenza fil-ġudizzji tal-assessjar fost l-għalliema filwaqt li jiżguraw lill-ġenituri, kustodji u persuni/gruppi oħra interessati li l-istudenti kollha ser jirċievu rikonoxximent xieraq għall-ħiliet miksuba konformi mal-istandards nazzjonali miftehmin u li l-istudenti qed jagħmlu l-progress xieraq b'rabta ma' dak li hu mistenni minnhom. Kif issemma diġà, il-biċċiet ta' xogħol kollha ser ikunu akkumpanjati minn skema għall-għoti tal-marki biex l-assessjar ikun validu, ġust u affidabbli. Barra minn hekk, il-biċċiet ta' xogħol kollha ser ikunu vverifikati internament qabel ma jingħataw lill-istudenti u wara li jkunu ġew ikkoreġuti mill-għalliema. Darbtejn fis-sena ser issir ukoll verifika esterna.

Il-verifika tiżgura l-affidabilità u l-validità tal-marki tal-assessjar. Idealment, l-għalliema tal-istess sugġett għandhom jivvalidaw il-marki ta' xulxin billi jagħzlu ammont ta' xogħol mill-faxxa ta' marki baxxi, medji u għolin. Il-faxxa ta' marki baxxi, medji u għolin għandha tkun ċara għal kull min ikun qed jivvalida mill-kwalità ta' xogħol li jiġi prodott, iżda l-kisba tal-kriterji tal-assessjar għandha tkun validata wkoll minn mill-inqas għalliem/a waħda oħra.

Għodod ta' Assessjar

Jistgħu jintużaw modi varji ta' assessjar biex jassessjaw lill-istudenti li qed isegwu kors fl-Artiġjanat. Il-firxa ta' metodi adattati jinkludu:

Valutazzjonijiet Prattici – dawn għandhom jesponu lill-istudenti għal firxa wiesgħa ta' materjali, tagħmir, tekniki u teknoloġiji. Ix-xogħol prattiku kollu għandu jinkoraġġixxi l-esperimentazzjoni, l-ittestjar, u l-esplorazzjoni ta' possibilitajiet godda ta' ħiliet u tekniki użati fil-proċessi tad-disinn u l-produzzjoni tal-artiġjanat.

Portafoll – dan jista' jkun tal-karti jew diġitali u għandu juri evidenza tax-xogħol kollu li twettaq waqt il-kors ta' studju. Għandu wkoll jinkludi, iżda ma jkunx limitat għal, *presentation boards*, disinji tekniċi, rappreżentazzjonijiet grafiċi, vizivi, kampjuni ta' proċessi differenti, esperimenti u xogħol kreattiv ieħor.

Fajl ta' disinji riflettivi – dan jista' jkun tal-karti (*ring file* jew *sketchbook*) jew diġitali u għandu jinkludi riċerka, skeċċ, żvilupp tad-disinji u noti biex jispjegaw l-ideat u r-riflessjonijiet fuq l-attivitajiet tagħhom.

Fajl tekniku – dan jista' jkun tal-karti jew diġitali u għandu jinkludi informazzjoni importanti minn attivitajiet fil-klassi u f'*workshops*, reġistri ta' esperimenti, testijiet u proċessi tal-produzzjoni u informazzjoni dwar materjali, għodod, tagħmir, teknoloġiji, tekniki, eċċ.

Prezentazzjonijiet – dawn jistgħu jinkludu prezentazzjonijiet bil-PowerPoint, *brainstorming* viziv, rappreżentazzjonijiet grafiċi, vidjos u prezentazzjonijiet fi gruppi.

Diskussjonijiet fi gruppi – dawn għandhom jinkoraġġixxu lil kulhadd jaqsam ideat u opinjonijiet u jippermettu dibattitu miftuħ fuq kwistjonijiet li jinfluwenzaw l-artiġjanat, bħall-etika, soċjali, kulturali, l-ekonomija, l-ambjent, is-sostenibilità u t-teknoloġija.

L-awtoassessjar u l-assessjar tal-pari – dan għandu jkun inkoraġġit matul il-proċess tat-tagħlim u jista' jiġi implimentat f'għadd ta' attivitajiet fil-klassi permezz ta' għodod oħra bħal logħob, logħob tal-irwoli, prezentazzjonijiet u rubriks.

Uploads ibbażati fuq il-Web - dawn jistgħu jinkludu xogħol diġitali u xogħol ieħor relatat mal-artiġġjani, disinjaturi, snajja' lokali, l-istorja, negozji, u imprendituri.

Ikteb rapporti fuq – żjarat fuq il-post, esperjenzi f'*workshops*, eċċ.

Żjarat fuq il-post – isiru żjarat f'esibizzjonijiet, gallariji, mużewijiet, *workshops*, għand artiġġjani waqt li jkunu qed jaħdmu, u f'postijiet oħra relatati mal-industrija tal-artiġjanat.

Xogħol bil-kitba – dawn jistgħu jkunu espożizzjonijiet fuq esperimenti b'materjali, tekniki u tagħmir użati, karatteristiċi u propjetajiet ta' materjali, elementi u prinċipji relatati mal-artiġjanat, l-istorja, eżempji ta' xogħol tal-artiġġjani, ispirazzjonijiet u temi kreattivi.

Espożizzjoni għal xogħol/practicum – dan jista' jsir f'*workshops*, spazji għall-esibizzjonijiet, mużewijiet, studjos, fabbriki, ħwienet, u ma' disinjaturi lokali, disinjaturi tal-intern u imprendituri lokali.

Logħob tal-irwoli – dawn jistgħu jintużaw biex jissimulaw sitwazzjonijiet relatati max-xogħol, jew biex juru ħiliet u għarfien intraprenditorjali.

Xogħol ta' proġetti kreattiv – dan għandu jesponi lill-istudenti għal firxa wiesgħa ta' materjali, tagħmir, tekniki u teknoloġiji. Il-proġetti kollha għandhom jinkoraġġixxu l-esperimentazzjoni, il-kreattività u l-ħsieb innovattiv filwaqt li jippromwovu livell għoli ta' ħila artigġjanali. Il-proġetti jistgħu jkunu relatati ma' varji temi, inkluż l-użu ta' materjal riċiklat/disinn u produzzjoni li jirrispettaw l-ambjent, influwenzi kulturali, influwenzi storiċi, eżempji artigġjanali professjonali, il-kummerċjalizzazzjoni/*branding*, id-disinn ta' ġewwa, id-disinn tal-moda, il-konstruzzjoni, tradizzjonijiet lokali u l-esplorazzjoni tat-teknoloġija.

Esibizzjonijiet u intrapriżi – fl-aħħar tal-kors, l-istudenti jkunu mistennija jesibixxu x-xogħol li wettqu matul il-kors ta' studju relatat ma' varji aspetti tal-artigġjanat, u biex juru l-għarfien dwar l-istabbiliment u l-promozzjoni ta' attività, bħal esibizzjoni, wirja tas-snaġġa, websajt jew konsulenza tad-disinji.

Fejn l-assessjar għandu rwol importanti ħafna għall-kwalifiki u ċ-ċertifikazzjoni esterna, jeħtieġ li jkun hemm protezzjoni partikolari sabiex ikun hemm garanzija ta' ġustizzja fost iż-żgħażaġħ kollha, u l-ġenituri u l-kustodji, l-MCAST, l-Università ta' Malta u min iħaddem, u jingħataw iċ-ċertezza li s-sistema hija waħda b'saħħitha. F'dan il-każ il-MATSEC għandu jipprovdi pjani ċari ta' assessjar għal Livelli 9 u 10 billi joħroġ bilanċ iddettaljat bejn proċeduri ta' assessjar estern u intern kif ukoll garanzija tal-kwalità.

Hekk kif l-istudenti jilhqqu punti ta' tranżizzjoni (pereżempju, minn livell għal ieħor) huwa importanti li jkun hemm assessjar rigoruż u b'saħħtu u marbut mal-proċeduri ta' garanzija ta' kwalità li hemm fis-seħħ sabiex ikun żgurat li s-sistema hija waħda ta' min joqgħod fuqha għall-iskambju ta' informazzjoni fuq il-progress u l-kisbiet. Għal darb'oħra, il-MATSEC u/jew id-DQSE ser ikunu responsabbli li jipproduċu dokumentazzjoni ddettaljata li toffri gwida fuq il-politika u l-proċeduri għal kwalunkwe każ ta' assessjar ta' tranżizzjoni li jinvolvi assessjar importanti ħafna jew estern.

D. L-ASSESSJAR TAT-TEMI KROSSKURRIKULARI

Is-CCTs infilzati fl-SLOs huma biss għal skop ta' gwida. Kif imsemmi aktar 'il fuq, l-għalliema jista' jkollhom ideat oħra ta' fejn, meta u kif jinfilzaw aspetti partikolari tas-CCTs.

Is-simbolu tas-CCT infilzat fl-SLOs ikollu warajh sottotitlu mis-CCT. Dan jindika s-settur partikolari ta' kontenut li huwa l-aktar approprijat li jiġi infilzat fit-tagħlim tal-SLO.

Il-gwida fuq is-CCTs tiddekrivi wkoll kif is-CCTs jistgħu jiġu indirizzati permezz ta' għażla ta' pedagogija jew stil ta' tagħlim, attivitajiet fil-klassi jew approċċi għat-tagħlim. Xi wħud jistgħu jiġu indirizzati wkoll permezz tal-introduzzjoni ta' attivitajiet immirati lejn l-iskola kollha jew grupp partikolari li jsaħħaħ il-kurrikulu jew l-adozzjoni ta' settijiet partikolari ta' mgħiba fi hdan l-iskola. Il-flessibilità u l-libertà li wieħed jiddeciedi fuq il-metodi u l-għażla tal-metodi, l-opportunitajiet u l-aspetti tas-CCTs, meta, fejn u kif ser jiġu indirizzati hija purament waħda suġġettiva. L-għan hu li jkun żgurat li l-istudenti, matul il-vjaġġ tagħhom ta' tagħlim permezz tal-LOF, jiġu f'kontatt mat-tagħlim ewlieni marbut mas-CCTs kollha permezz ta' modi li għandhom tifsira speċjali u li jagħmlu sens. Ir-rwol tas-CCTs huwa li jiġġenera żgħażaġħ li kapaċi jitgħallmu, jaddattaw ruħhom, u mħeġġa b'ħiliet b'saħħithom u li kapaċi jużawhom f'okkażjonijiet partikolari, ħiliet li l-pajjiż jeħtieġ biex jibqa' pajjiż responsabbli, inklussiv, kompetittiv u produttiv. Dan għandna nżommuh f'moħħna meta nkunu qed inħarsu lejn l-implimentazzjoni sħiħa u l-*embedding* tas-CCTs fil-kurrikula.

Dan l-approċċ miftuħ u flessibbli ta' fejn, meta u kif ser jiġu indirizzati s-CCTs huwa wieħed ta' sfida meta tiġi biex tippreskrivi l-approċċi tal-assessjar. Filwaqt li n-nuqqas ta' uniformità u konsistenza fuq meta, fejn u kif ser jiġu *embedded* s-CCTs fl-LOF u f'kull aspekt tas-suġġetti hija xi haġa attraenti f'dak li għandu x'jaqsam mal-flessibilità tat-tagħlim, dan joffri wkoll sfida fl-assessjar f'dak li għandu x'jaqsam ma' standardizzazzjoni.

Il-gwida fuq l-assessjar tas-CCTs sempliċement qiegħda hemm biex tassigura li:

- l-impatt fuq l-istrateġiji tal-*embedding* adottati fil-klassi, fuq livell dipartimentali u mill-iskola, ikunu magħrufa u mifhuma f'dak li għandu x'jaqsam ma' x'għie mgħallem;
- ikun hemm komunikazzjoni bejn l-iskejjel, it-*tutors* u l-edukaturi fil-klassi fuq il-progress tal-istudenti fuq x'għie kopert u l-kisba tal-kontenut tas-CCT;
- l-istudenti jesperjenzaw is-sitt CCTs bi frekwenza, sens u dettall biżżejjed li jippermettulhom jilħqu l-kompetenzi ewlenin u għaldaqstant jibbenefikaw minn tagħlim u ħiliet godda li jiġu introdotti permezz ta' kull CCT.

F'kull suġġett, l-edukaturi jistgħu jsibuha l-aktar ta' benefiċċju meta jaħdmu ma' edukaturi oħra sabiex jiddeterminaw l-aħjar opportunitajiet li joffru s-CCTs, billi joħolqu grupp ta' support li jaqsam flimkien l-iżvilupp ta' riżorsi u li jgħin sabiex jinholoq approċċ konsistenti għat-tagħlim u l-assessjar f'dak li għandu x'jaqsam mal-*embedding* tas-CCTs.

Permezz ta' dan il-grupp ta' support wieħed jista' jipprova:

- jaqbel fuq l-approċċi tat-tagħlim li joqogħdu l-aktar għal CCTs partikolari;
- jaqsam ideat u riżorsi;
- jiżviluppa approċċi bbażati fuq proġetti għat-tagħlim tal-SLO li huma msaħħa permezz tal-inkluzjoni tas-CCT;
- jistandardizza proċeduri ta' assessjar marbuta mas-CCTs.

E. IR-RAPPURTAR TAL-PROGRESS

Ir-rappurtar fuq l-istudenti għall-ġenituri/il-kustodji tagħhom

Ir-rappurtar fuq it-tagħlim u l-progress għandu joffri lill-istudenti, lill-ġenituri, lill-kustodji tagħhom u lill-għalliema idea fuq l-aspettattivi tat-tagħlim li ġew issettjati, kif qed jipprogressaw l-istudenti b'rabta ma' dawn l-aspettattivi, u kif l-istudenti jistgħu jagħmlu dak li għandu b'zonn isir sabiex ikun żgurat li jkun hemm progress u titjib huma u javvanzaw fit-tagħlim tagħhom. Ir-rappurtar għandu jkun dejjem wiehed kostruttiv, intuwittiv u li jkun jista' jintuza biex jistimola diskussjoni li tagħmel sens bejn l-edukaturi, l-istudenti u l-ġenituri jew il-kustodji tagħhom. Fl-istess ħin, għandu jirrifletti, iqis il-kisbiet u jħares 'il quddiem, u jiffoka fuq it-titjib li jista' jkun hemm.

L-LOF joffri flessibilità lill-iskejjel lokali li jiddeċiedu fuq kif inhu l-aħjar mod li jirrapportaw l-informazzjoni fuq il-progress tal-istudenti, il-kisbiet u x'passi jmiss bħala parti minn sett ċar ta' aspettattivi nazzjonali. Kemm isir frekwenti u b'liema mod isir dan it-tip ta' rappurtar huma wkoll deċiżjonijiet li għandhom jittieħdu mill-iskejjel u mill-kulleġġi.

L-aspettattivi nazzjonali għar-rappurtar

Ir-rappurtar ser jipprovdi lill-istudenti, lill-ġenituri u l-kustodji tagħhom bl-informazzjoni fuq il-progress u r-riżultati f'kull suġġett li jinkludi:

- *feedback* kostruttiv, li jagħti informazzjoni u ċar matul l-esperjenza tat-tagħlim;
- *feedback* fuq il-ħiliet partikolari tal-istudenti, punti għall-iżvilupp u r-riżultati miksuba;
- *feedback* fuq partijiet differenti tal-kurrikulu;
- is-sapport partikolari li għandhom b'zonn l-istudenti biex jipprogredixxu;
- l-attitudni tal-istudenti lejn it-tagħlim;
- kemm id-dar tilgħab rwol importanti fis-sapport tal-proċess tat-tagħlim;
- opportunità li jinstema' l-leħen tal-istudenti;
- opportunità għall-ġenituri/il-kustodji tal-istudenti li jirrispondu direttament għall-*feedback* mogħti.

Huwa importanti li l-istruttura tar-rappurtar użata tkun waħda li tista' tithaddem mill-għalliema.

Ir-rappurtar huwa mibni fuq il-progress tal-assessjar, u hemm b'zonn li jkun hemm bilanċ bejn kemm isir ta' sikwit l-assessjar tal-progress, kemm jiġi rrekordjat ta' spiss, u kemm dan l-istess progress jiġi mgħoddi lill-istudenti u lill-ġenituri/kustodji tagħhom. Il-ħtiġijiet tar-rappurtar taż-żewġ gruppi huma differenti:

- L-istudenti għandhom jirċievu l-*feedback* fuq il-progress fuq bażi kontinwa bħala parti minn rutina tal-progress tat-tagħlim u l-assessjar. L-użu tal-assessjar formattiv (magħruf ukoll bħala Assessjar għat-Tagħlim) għandu jkun parti minn rutina ta' strateġija tal-assessjar. Dan jagħmel dan it-tip ta' rappurtar wiehed frekwenti u kontinwu.
- Il-ġenituri u l-kustodji tal-istudenti għandhom ikunu infurmati bil-progress tat-tfal tagħhom matul aspetti ewlenin fil-proċess tat-tagħlim fejn għandu jingħata *feedback* fuq ir-riżultati miksuba u fl-istess ħin ikun hemm lok għal diskussjoni bejn id-dar u l-iskola fuq il-progress u t-titjib li jista' jkollhom l-istudenti. Dan kollu jagħmel ir-rappurtar ħafna anqas ta' spiss iżda wiehed rikorrenti. Fl-aħħar mill-aħħar, il-kisba ta' ħiliet f'livell partikolari għandha tiġi rrapportata kull darba li jintlaħaq il-livell.

Il-proċess tar-rappurtar

Huwa importanti li jiġi ssettjat proċess li permezz tiegħu l-istudenti jkollhom sens ta' pussess ta' dak li qed jiġi rrapportat. L-edukaturi għandhom jikkonsidraw il-ħidma mal-istudenti sabiex jiddeterminaw liema evidenza għandhom jaħdmu fuqha sabiex isir sommarju tat-tagħlim u l-progress għal skop ta' rappurtar. Dan iwassal għal riflessjoni u djalogu fuq it-tagħlim tagħhom u għandu jintuża bħala opportunità li tgħin lill-istudenti jieħdu sehem b'mod aktar attiv u bis-sens fid-diskussjoni fuq it-tagħlim tagħhom. Dan it-tip ta' djalogu mhux ser jillimita jew iħalli effett fuq il-ġudizzji professjonali tal-għalliema iżda ser joffri xi ideat fuq il-viżjoni tal-istudenti filwaqt li jgħinjom jifhmu aktar l-impatt fuq l-istrateġiji tagħhom tat-tagħlim.

Rappurtar intern

Sabiex jiġu massimizzati l-opportunitajiet li joħolqu l-LOFs f'terminu ta' flessibilità u libertà sabiex l-istudenti jiġu megħjuna jagħmlu progress fl-aspettattivi tat-tagħlim, l-edukaturi għandhom japprezzaw b'mod dettaljat dawk il-ħiliet li jkunu diġà kisbu l-istudenti u kif dawn jorbtu mal-aspettattivi tat-tagħlim li l-għalliema huma responsabbli li jgħallmu. L-edukaturi li jiġu wara wkoll ser jistennew assessjar tal-andament tal-istudenti. Huwa importanti li jiġi stabbilit, permezz ta' diskussjoni mal-kollegi, kif l-aħjar li titmexxa din il-komunikazzjoni interna u r-rappurtar bil-għan li jkun żgurat bilanċ bejn x'inhu ta' għajjnuna fil-proċess ta' tranzizzjoni u x'mhux faċli, maniġibbli u jrid sforz kbir biex iseħħ.

Huwa importanti li wieħed jiftakar li d-dettall li jiġi ġġenerat fuq l-andament tal-individwu mhux bilfors għandu l-għan li jippromwovi programm ta' tagħlim individwali għal kull student/a. Iżda dan ser ikun hemm biex jiffaċilita approċċ aktar favorevoli għad-disinn tal-kurrikulu u għażla aktar xierqa fl-istrateġiji tat-tagħlim u l-għażla tar-rizorsi fi klassi.

Fis-sugġetti tal-VET l-assessjar huwa ta' natura formattiva, għalhekk wara kull biċċa xogħol l-edukaturi jikkomunikaw il-marka lill-istudenti u jiġbdu l-attenzjoni għall-oqsma fejn eċċellaw u l-oqsma fejn setgħu jtejbu xogħolhom. Dan it-tip ta' *feedback* ser jgħin lill-istudenti jitgħallmu mill-iżbalji tagħhom u jtejbu l-kwalità ta' xogħolhom fil-biċċiet ta' xogħol ta' wara. Fl-aħħar tas-sena skolastika, il-marka totali li l-istudenti jkunu kisbu f'dak il-*unit* tiġi kkomunikata kemm lilhom kif ukoll lill-ġenituri tagħhom.

Kif isir dan f'pajjiżi oħra

Il-Curriculum for Excellence Skoċċiż jorbot il-progress mal-aspettattivi tat-tagħlim bħala ħiliet li qed jiżviluppaw, jiġu kkonsolidati jew assigurati. Dawn mhumiex kategoriji riġidi iżda punti li juru fejn l-istudenti waslu b'rabta mal-aspettattivi partikolari.

Tipikament, student li beda jaħdem fuq livell jew settur ġdid u qed jipprogradi f'numru ta' kisbiet ikun fi stadju ta' Żvilupp.

Ladarba l-istudent jikseb numru ta' Aspetti tas-Sugġett, ikun jista' japplika t-tagħlim f'sitwazzjonijiet familjari, qed jibda juri aktar kunfidenza billi jieħu sehem f'tagħlim li joffri aktar sfida, u qed jibda jittrasferixxi t-tagħlim tiegħu lejn kuntesti anqas familjari, ikun qed jieħu sehem fi proċess ta' Konsolidazzjoni.

Ladarba jinkisbu l-ħiliet fl-Aspetti tas-Sugġett, jinżammu r-rizultati u jkun hemm rata konsistenti ta' kisbiet tal-livell, l-istudenti jingħataw xogħol li joffri sfida akbar, u jittrasferixxu t-tagħlim tagħhom b'mod kunfidenti filwaqt li japplikawh għal sitwazzjonijiet ġodda u mhux familjari, il-pożizzjoni tagħhom f'dak li għandu x'jaqsam mal-aspettattivi hija meqjusa bħala waħda Sikura.

Addattat minn *Building the Curriculum 5, A Framework for Assessment: Reporting*,
The Scottish Government (2010)

Ir-Referenzi

European Commission., 2006. *Key Competencies for Lifelong Learning - European Reference Framework*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice., 2012. *Developing Key Competences at School in Europe: Challenges and Opportunities for Policy*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice., 2015. *The Teaching Profession in Europe: Practices, Perceptions, and Policies*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission/EACEA/Eurydice. 2015a. *Assuring Quality in Education: Policies and Approaches to School Evaluation in Europe*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Lam, R., 2015. Assessment as learning: examining a cycle of teaching, learning, and assessment of writing in the portfolio-based classroom. *Studies in Higher Education*. [e-journal] 01 (2015) Jista' jinkiseb minn: <http://dx.doi.org/10.1080/03075079.2014.999317> [Aċċessat fit-12 ta' Awwissu, 2015].

Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol., 2012. *Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali għal Kulhadd*. [pdf] Jista' jinkiseb minn: <<http://sacredheartmalta.org/wordpress/wp-content/uploads/2013/05/Il-Qafas-tal-Kurrikulu-Nazzjonali-g%C4%A7al-Kul%C4%A7add-2012.pdf>> [Aċċessat fl-20 ta' Ġunju, 2015].

Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol., 2014. *L-Istrateġija Nazzjonali Tal-Litteriżmu Għal Kulhadd F'Malta u Għawdex 2014-2019*. [pdf] Jista' jinkiseb minn: <<http://education.gov.mt/en/Documents/Literacy/MALTI.pdf>> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu, 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014. *Framework for the Education Strategy for Malta 2014-2024*. [Booklet] Jista' jinkiseb minn: <<http://education.gov.mt/strategy/Documents/BOOKLET%20ESM%202014-2024%20ENG%2019-02.pdf>> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu, 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014a. *Respect for All Framework* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <http://education.gov.mt/en/resources/News/Documents/Respect%20For%20All%20Document.pdf> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu, 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014c. *A Strategic Plan for Early School Leaving in Malta 2014*. [pdf] Jista' jinkiseb minn: <<http://education.gov.mt/ESL/Documents/School%20Leaving%20in%20Malta.pdf>> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu, 2015].

Ministry for Education and Employment., 2014d. *Education for All: Special Needs and Inclusive Education in Malta*. [pdf] Jista' jinkiseb minn: <<https://education.gov.mt/en/Documents/Special%20Needs%20and%20Inclusive%20Education%20in%20Malta%20C2%AD-%20External%20Audit%20Report.pdf>> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu, 2015].

Ministry for Education and Employment., 2015. *Malta National Lifelong Learning Strategy 2020* [pdf] Jista' jinkiseb minn: <<https://education.gov.mt/en/Documents/Malta%20National%20Lifelong%20Learning%20Strategy%202020%20-%20Draft%20for%20Public%20Consultation.pdf>> [Aċċessat fit-23 ta' Awwissu, 2015].

Scottish Government., 2010. *Building the Curriculum 5, A Framework for Assessment: Reporting*. [pdf] Edinburgh: Scottish Government. Jista' jinkiseb minn: <https://www.educationscotland.gov.uk/Images/HowgoodisourschooltEpart3_tcm4-684258.pdf> [Aċċessat fit-30 ta' Lulju, 2015].

L-Appendiċi

Il-Litteriżmu Diġitali

Il-litteriżmu diġitali sar essenzjali għat-tagħlim u għall-ħajja. Apparti milli jidhol matul ħafna dixxiplini issa huwa kkunsidrat bħala dixxiplina fiha nfisha bħall-mużika, l-arti, ix-xjenza u l-letteratura. L-edukazzjoni tal-litteriżmu diġitali jfittex li jgħammar lill-istudenti bil-kompetenzi (l-għarfien, il-ħiliet u l-attitudnijiet) fl-użu tat-teknoloġija diġitali meħtieġa biex jaċċessaw l-opportunitajiet ta' tagħlim, biex isegwu l-karriera magħżula u l-interessi waqt il-ħin liberu tagħhom, u biex jikkontribwixxu għas-soċjetà bħala ċittadini attivi. Huwa għandu wkoll l-għanijiet li jipprovdihom b'għarfien tal-prinċipji li jsostnu dawn it-teknoloġiji u fehim kritiku tal-implikazzjonijiet tat-teknoloġija diġitali għall-individwi u għas-soċjetajiet.

Studenti li huma diġitalment litterati jitgħallmu jkunu indipendenti, kunfidenti u utenti għaqlin tat-teknoloġija. Sussegwentement huma jiksbu u jiżviluppaw attitudnijiet kritiċi u analitiċi biex jagħżlu b'mod addattat l-għodod diġitali tajbin skont il-ħtiġijiet speċifiċi tagħhom.

Il-litteriżmu diġitali jinkludi ħames kategoriji ta' kompetenzi diġitali, jiġifieri: L-Immaniġġjar tal-Infommazzjoni, Il-Komunikazzjoni u l-Kollaborazzjoni, il-Midja Diġitali, l-Użu ta' Għodod Diġitali għat-Tagħlim, l-Immaniġġjar tal-Internet.

Il-kompetenza fl-immaniġġjar tal-infommazzjoni tagħti lill-istudenti l-mezzi biex jaċċessaw, jevalwaw u janalizzaw u b'hekk jagħmlu għażliet informati minn firxa wiesgħa ta' sorsi ta' dejta u infommazzjoni disponibbli. Il-kompetenzi relatati mal-Komunikazzjoni u l-Kollaborazzjoni jagħtu l-awtonomija lill-istudenti biex jitgħallmu jikkomunikaw, jikkollaboraw u jinnetwerkjaw mal-oħrajn. Il-kompetenzi fil-Midja Diġitali jippermettu lill-istudenti janalizzaw messaġġi mmedjati mill-midja diġitali u jesprimu lillhom infushom b'mod kreattiv matul firxa wiesgħa ta' midja diġitali.

Il-litteriżmu diġitali jinvolvi wkoll il-kompetenza fl-użu ta' għodod diġitali f'għadd ta' midja u b'mod ta' tagħlim differenti (awtonomu, kollaborattiv, esploratorju, iddisinjat). Studenti li huma diġitalment litterati jitgħallmu jkunu responsabbli u kompetenti fl-immaniġġjar tal-internet, iżommu lilhom infushom siguri onlajn, jagħmlu għażliet informati tal-privatezza, jieħdu r-responsabbiltà għall-azzjonijiet tagħhom, jirrispettaw il-propjetà intellettuali, jirrispettaw it-termini u l-kundizzjonijiet tas-sistemi li jużaw, u jirrispettaw id-drittijiet u s-sentimenti tal-oħrajn. Fit-tagħlim tal-litteriżmu diġitali, l-għalliema għandhom ifittxu opportunitajiet ta' tagħlim li huma awtentici, sinifikanti u soċjalment inklużivi, u li jippermettu lill-istudenti japplikaw u jiżviluppaw il-ħiliet, l-għarfien u l-fehim tagħhom matul il-kurrikulu. Studenti li huma diġitalment litterati jkunu jistgħu jwettqu proġetti kreattivi u ta' sfida, individwalment u b'mod kollaborattiv li jkopru aspetti minn kategoriji ta' kompetenzi differenti.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-sugġett:

L-Immaniġġjar tal-Infurmazzjoni

- Kapaċi nidentifika u nartikula l-bżonnijiet tal-infurmazzjoni tiegħi.
- Kapaċi nsib, nagħżel, nuża u ngħaqquad infurmazzjoni minn firxa ta' sorsi.
- Kapaċi ninnaviga b'mod sigur u kritiku bejn sorsi onlajn u nagħżel l-infurmazzjoni b'mod effettiv.
- Kapaċi ninnaviga bejn sorsi onlajn u nagħżel l-infurmazzjoni b'mod effettiv.
- Kapaċi noħloq strateġiji ta' infurmazzjoni personali.

Il-Komunikazzjoni

- Kapaċi nikkomunika permezz ta' għadd ta' tagħmir u applikazzjonijiet diġitali.
- Kapaċi naddatta l-modi u l-istrateġiji ta' komunikazzjoni tiegħi skont in-nies li qed nikkomunika magħhom.
- Kapaċi nuża għodod diġitali differenti biex naqsam l-għarfien, il-kontenut u r-riżorsi.
- Kapaċi ngħin lill-oħrajn jaqsmu l-għarfien, il-kontenut u r-riżorsi.
- Kapaċi nikkwota x-xogħol ta' ħaddieħor u nintegra infurmazzjoni ġdida f'għarfien li diġà jeżisti.
- Kapaċi ninvolvi ruħi ma' komunitajiet onlajn b'mod effettiv.
- Kapaċi nuża t-teknoloġiji diġitali biex nieħu sehem f'ċittadinanza onlajn.

Il-Kollaborazzjoni

- Kapaċi nuża t-teknoloġiji u l-midja biex naħdem f'timijiet u nikkollabora fit-tagħlim.
- Kapaċi nikkollabora mal-oħrajn u nibni u noħloq flimkien magħhom riżorsi, għarfien u tagħlim.
- Kapaċi niffunzjona tajjeb f'Komunitajiet ta' Prattiki li huma medjati diġitalment.

L-Użu tal-Midja Diġitali

- Kapaċi nanalizza, nirvedu u nevalwa l-infurmazzjoni pprezentata f'għadd ta' midja diġitali.
- Kapaċi nifhem kif u għaliex il-messaġġi fil-midja diġitali huma mibnija u għal liema raġunijiet.
- Kapaċi neżamina kif individwi jinterpretaw messaġġi fil-midja diġitali b'modi differenti.
- Kapaċi nifhem kif valuri u opinjonijiet huma inkluzi jew esklużi u kif il-midja diġitali tinfluenza t-twemmin u l-imġiba.
- Kapaċi nifhem il-kwistjonijiet etiċi / legali li jeżistu dwar l-aċċess u l-użu tal-midja diġitali, inkluz id-drittijiet tal-awtur, il-pussess, il-liċenzjar u l-użu tal-kontenut u s-sofware tal-proprjetà.
- Kapaċi naħdem b'mod kreattiv matul firxa wiesgħa ta' midja diġitali u sistemi multipli biex nipprezenta infurmazzjoni b'mod effettiv lil udjenza speċifika.
- Kapaċi neditja u ntejjeb il-kontenut li diġà ħloqt jew li ħoloq ħaddieħor, billi nirrispetta u nirrikonoxxi d-drittijiet tal-awtur oriġinali.
- Kapaċi nesprimi lili nnifsi permezz ta' midja u teknoloġiji diġitali.

L-Immaniġġjar tat-Tagħlim

- Kapaċi nuża għadd ta' għodod biex nimmaniġġja t-tagħlim tiegħi.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod u approċċi biex nikkollabora ma' ħaddieħor fit-tagħlim.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod biex nesplora ideat, teoriji, relazzjonijiet u proċeduri.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod biex nitgħallem billi niddisinja oġġetti diġitali.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod u approċċi biex nirrifletti fuq it-tagħlim.
- Kapaċi nuża għadd ta' għodod u approċċi biex nevalwa dak li tgħallimt.
- Kapaċi nibni u nassessja portafolli elettronici.
- Kapaċi naħdem fuq sistemi u pjattaformi multipli tal-immaniġġjar tal-eLearning.

L-Immaniġġjar tal-Użu tal-Internet

- Kapaċi nifhem kif l-internet u l-*world wide web* jaħdmu, u kapaċi nużahom għall-komunikazzjoni u l-kollaborazzjoni.
- Jiena konxju/konxja ta', u nirrispetta, il-prinċipji tan-*netiquette*.
- Naf x'jikkostitwixxi l-plaġjarizmu.
- Kapaċi niproteġi t-tagħmir tiegħi minn riskji u theddid onlajn.
- Kapaċi niproteġi lili nnifsi minn perikli possibbli onlajn (pereżempju, l-ibbuljar fuq l-internet) billi nsegwi proċeduri addattati ta' privatezza u kunfidenzjalità.
- Kapaċi nikkunsidra l-implikazzjonijiet soċjali, kulturali, reliġjużi u etiċi tat-teknoloġija diġitali, u kapaċi b'kunfidenza nikkomunika, naqsam informazzjoni, naċċessa u niddistribwixxi kontenut mingħajr ma nikser id-drittijiet tal-propjetà intellettuali tan-nies.
- Jiena konxju/konxja mid-diversità kulturali onlajn.
- Kapaċi niżviluppa strateġiji attivi biex niskopri mgħiba mhux addattata.
- Kapaċi noħloq, naddatta u nimmaniġġja identità diġitali multipla waħda jew aktar.
- Kapaċi niproteġi r-reputazzjoni elettronika tiegħi.
- Kapaċi nimmaniġġja d-dejta li nipproduċi permezz ta' bosta kontijiet u applikazzjonijiet onlajn biex nevita riskji għas-saħħa relatati mal-użu tat-teknoloġija f'termini ta' theddid għall-benesseri fiżika u psikoloġika.
- Kapaċi nagħraf il-*Cloud Computing* bħala teknoloġija konverġenti li fuqha nista' naħdem u nissejvja l-materjal tiegħi.

L-Edukazzjoni għad-Diversità

Il-Qafas tal-Kurrikulu Nazzjonali (NCF) jirrikonoxxi d-diversità kulturali ta' Malta u l-valuri, l-istorja u t-tradizzjonijiet tal-poplu tagħha. Huwa jirrikonoxxi u jirrispetta d-differenzi individwali tas-sessi, il-kultur, l-origini etnika u soċjali, il-lingwa, ir-religjon jew it-twelmin, il-politika jew opinjonijiet oħra, l-appartenenza għal minorità nazzjonali, it-twelid, il-kapaċità, l-età jew l-orientazzjoni sesswali u l-post ġeografiku. Kurrikulu li jirrikonoxxi l-fatt li d-diversità hija karatteristika tas-soċjetà Maltija, kif inhija ta' nazzjonijiet madwar l-Ewropa u d-dinja, li tista' tikkontribwixxi għall-prosperità nazzjonali u l-koeżjoni soċjali.

Bħala stat membru tan-Nazzjonijiet Magħquda, Malta hija firmatarja tal-istrumenti internazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem inkluż id-Dikjarazzjoni Universali tad-Drittijiet tal-Bniedem (1948), il-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u l-Libertajiet Fundamentali (1950), il-Ftehim Internazzjonali tad-Drittijiet Ċivili u Politici (1966), Il-Patt Internazzjonali dwar id-Drittijiet Ekonomiċi, Soċjali u Kulturali (1966) u l-Konvenzjoni tan-NU dwar id-drittijiet tat-Tfal (1989). Bħala membru tal-Unjoni Ewropea, Malta hija legalment marbuta bil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE.

Dawn l-istrumenti jistabbilixxu standards internazzjonali u jimpenjaw lill-gvern u l-poplu ta' Malta għad-demokrazija u jirrikonoxxu li ċ-ċittadini u residenti oħra għandu jkollhom, u għandhom igawdu, id-drittijiet tal-bniedem minghajr diskriminazzjoni.

Konsegwentement l-NCF għandu l-għan li jgħin lit-tfal jirrikonoxxu l-ġustizzja soċjali u s-solidarjetà bħala valuri ewlenin fl-iżvilupp tas-soċjetà Maltija u jinkoraġġixxi liż-żgħażaġh jirrispettaw il-valuri fundamentali demokratiċi u jippromwovu l-ġustizzja soċjali.

L-Edukazzjoni għad-Diversità tippromwovi kultura edukattiva inklużiva u tisfida proċessi edukattivi differenti bħat-tehid tad-deċizzjonijiet fl-iskejjel, it-tagħlim tal-lingwi, il-metodoloġiji użati, l-interazzjoni tal-istudenti u riżorsi ta' tagħlim. L-Edukazzjoni għad-Diversità tiżgura l-inklużjoni ta' perspettivi multipli u ilhna fi ħdan l-ambjent tat-tagħlim, tipprovdi spazji għat-tagħlim fuq il-lingwi, l-istorja, it-tradizzjonijiet u l-kulturi ta' gruppi mhux dominanti f'soċjetà, tinkoraġġixxi ħidma f'timijiet u t-tagħlim koperattiv f'kuntesti multikulturali, multietniċi u oħrajn, tgħaqqad għarfien tradizzjonali u lokali u *know-how* flimkien max-xjenza u t-teknoloġija avvanzata u tgħożż il-prattiki tal-multilingwizmu. Meta tagħmel dan, hija tkun qed tinkoraġġixxi fehim ta' kwistjonijiet globali u ħtieġa li ngħixu flimkien b'kulturi u valuri differenti.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-sugġett:

L-Għarfien Tiegħi Nnifs

- Jiena persuna impenjata għad-demokrazija u nifhem li dan ifisser li niżgura li persuni li għandhom opinjonijiet u kulturi differenti jesprimu l-opinjonijiet tagħhom u jaħdmu flimkien għal soċjetà aħjar.
- Jiena għandi prinċipji u approċċ etiku għall-ħajja.
- Jiena impenjat/a għall-ġustizzja soċjali u soċjetà demokratika u inklużiva.
- Jiena nirrinva l-ġudizzju tiegħi biex ikun imsejjes fuq bażi ġusta u razzjonali.
- Jiena nistinka biex insib bilanċ bejn id-drittijiet u d-doveri tiegħi u dawk tal-oħrajn.

II-Bidla Soċjali

- Jiena nirrispetta l-valuri demokratiċi fundamentali u naħdem biex nipromwovi l-ġustizzja soċjali.
- Nirrispetta l-konvinzjonijiet reliġjużi u umanistiċi differenti, il-morali u t-twemmin li jinformaw il-kunċetti ta' dak li hu tajjeb u dak li hu ħażin.
- Jiena nagħraf inġustizzji u trattamenti preferenzjali f'sitwazzjonijiet fil-ħajja ta' kuljum, inkluż ir-razziżmu, is-sessiżmu u lingwaġġ u mġiba omofobika.
- Jiena nisfida l-espressjonijiet ta' preġudizzju u intolleranza lejn il-minoritajiet bħar-razziżmu, is-sessiżmu, u ismijiet, aneddoti u kummenti omofobiċi.
- Jiena nfittex id-drittijiet tiegħi u naġixxi fuq id-doveri tiegħi billi naf li sħabi l-istudenti u l-għalliema jibbenefikaw mill-istess drittijiet.
- Napprezza li l-kunċett tal-'identità' huwa kumpless u jinbidel u limitat bħala kunċett biex insir naf min jien u li l-idea tal-'identitajiet' huwa mod aktar b'saħħtu biex nifhem min jien u min huma l-oħrajn.
- Jiena nisma' u nwieġeb lill-għalliema u lil sħabi l-istudenti, u naċċetta li jista' jkollhom opinjonijiet differenti.

II-Komunikazzjoni għad-Diversità

- Kapaċi nikkomunika ma', naħdem ma', u nirrispetta lil sħabi l-istudenti, l-għalliema u l-adulti li jgħinu.
- Kapaċi nikkomunika ma' nies differenti biex nifhem kif aħna l-istess u biex nifhem lili nnifsi aħjar.
- Nistinka biex nikkomunika b'mod effettiv mal-oħrajn b'mod kostruttiv, b'appoġġ u b'awtodeterminazzjoni.
- Kapaċi nuża lingwaġġ effettiv biex nisfida l-inġustizzji u l-inugwaljanzi.
- Jiena napproċċa opinjonijiet differenti u kunflitti ta' interess permezz ta' djalogu, komunikazzjoni mhux vjolenti u konsensus; fejn dan ma jirnexxix, jiena lest/a u kapaċi nuża l-medjazzjoni.

L-Edukazzjoni għall-Intraprenditorija, il-Kreattività u l-Innovazzjoni

Filwaqt li l-intraprenditorija, il-kreattività u l-innovazzjoni jistgħu potenzjalment jidhru bħala attributi diskreti, x'aktarx huwa aktar strateġiku jekk nikkunsidrawhom bħala karatteristiċi b'mod reċiproku ta' tisħiħ ta' għan aktar koeziv u singolari: biex niżguraw li ċ-ċittadini futuri ta' Malta jkollhom il-mezzi biex jikkontribwixxu għall-prosperità sostenibbli tan-nazzjon f'kuntesti globali ekonomiċi u soċjali dejjem aktar kompetittivi. L-għanijiet jinkludu l-erba' oqsma ta' kompetenzi ewlenin ta' ħiliet personali u interpersonali, ħiliet prattiċi u konjittivi. Din il-viżjoni aktar strateġika tiffinforza l-ħtieġa għal approċċ għall-Intraprenditorija, l-Innovazzjoni u l-Kreattività li tinfiltra l-aspetti kollha tal-kurrikulu, filwaqt li jkunu mmarkati b'mod ċar biex jiżguraw li dak li huma intitolati għalih l-istudenti qed jintlaħaq u li l-kwalità tat-tagħlim fir-rigward ta' dawn it-temi tkun assigurata.

L-għanijiet ġenerali tal-edukazzjoni tal-intraprenditorija huma li jagħtu lill-istudenti l-attitudnijiet, l-għarfien u l-kapaċità li jaġixxu b'mod intraprenditorjali u jksbu l-ħiliet li ser jipromwovu l-impjegabilità tul il-ħajja tagħhom f'ambjent kummerċjali, ekonomiku u soċjali li qed jinbidel b'mod mghaġġel. Dan jinkludi li nsiru ċittadini intraprenditorjali fi sferi oħra lil hinn mill-industrija u l-impjegabilità. Dawn l-għanijiet jeħtieġu l-iżvilupp ta' ħiliet personali ġeneriċi soċjali u interpersonali li huma fundamentali biex isiru intraprenditorjali, kif ukoll it-trawwim tal-għarfien u l-fehim intraprenditorjali aktar diskreti meħtieġa biex isegwu impenji intraprenditorjali u biex ikollhom mentalità intraprenditorjali li hija kemm kreattiva u innovattiva.

Il-kreattività hija ġeneralment rikonossuta bħala kwalità intrinsika iżda ħafna drabi sottożviluppata fiż-żgħażaġh, kif ukoll bħala ħila Prattika li tgħinhom isibu dispożizzjoni intraprenditorjali. Hija ħila li tista' titgħallimha u li kulhadd għandu jaspira għaliha. Hija tinvolvi l-ftuħ tal-proċessi tal-ħsieb taż-żgħażaġh b'modi li jgħinuhom iħarsu lejn affarijiet familjari b'għajnejn ġodda, jidentifikaw problema u jiġġeneraw soluzzjonijiet waqt li jużaw l-immaginazzjoni, l-għarfien u l-ħiliet tagħhom biex jesploraw possibiltajiet ġodda aktar milli jistabbilixxu approċċi.

L-abbiltà li wieħed ikun innovattiv u l-kunfidenza li jfittex twegibiet innovattivi għal opportunitajiet jew problemi li jiffaċċja jitravwu l-aħjar f'ambjent sigur u ta' appoġġ fejn dan it-tip ta' approċċ ikun inkuraġġut, rikonossut u ppremjat. Din il-pedagoġija teħtieġ li l-istudenti jkollhom il-ħin jirriflettu fuq is-sitwazzjoni u jużaw ir-riżorsi u l-immaginazzjoni tagħhom biex jiżviluppaw pjanijiet u soluzzjonijiet. Teħtieġ ukoll il-ħin għall-implimentazzjoni ta' proċessi ġodda u l-applikazzjoni ta' ideat ġodda. It-tagħlim għall-innovazzjoni jista' wkoll jinkludi spazju fejn wieħed 'jitgħallem mill-iżbalji'.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-sugġett:

Personali

- Kapaċi naħdem b'mod effettiv waħdi.
- Kapaċi nirreżisti u nippersevera.
- Kapaċi nifhem l-importanza li nrawwem immagni pożittiva tiegħi nnifsi, stima tajba u kunfidenza fija nnifsi.
- Kapaċi nagħraf l-importanza tal-integrità u ta' valuri etici.

Interpersonali

- Kapaċi nikkomunika l-istrateġiji proposti tiegħi lil ħaddieħor b'mod effettiv.
- Kapaċi nikkontribwixxi f'tim.
- Kapaċi mmexxi.

Konjittiv

- Kapaċi nsolvi problemi b'mod immaġinattiv u laterali.
- Kapaċi naħseb b'mod kritiku.
- Kapaċi nikkunsidra perspettivi differenti.
- Kapaċi nagħraf li l-intraprenditorija u l-innovazzjoni għandhom ikunu mirfuda mill-etika u l-valuri relatati mal-gustizzja soċjali u s-sostenibilità.

Prattika

- Kapaċi ndawwar ideat kreattivi f'azzjoni.
- Għandi sett bażiku ta' ħiliet ta' riċerka.
- Kapaċi nassessja l-ħiliet u l-interessi tiegħi stess biex nikkunsidra l-għażliet tal-karrieri akkademiċi u vokazzjonali futuri.
- Napprezza l-importanza tar-rwol li l-kreattività u l-intraprenditorija kellhom fl-iżvilupp u l-progress tas-soċjetà umana.

L-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli

L-Edukazzjoni għall-Iżvilupp Sostenibbli (ESD) jgħin lill-istudenti jiżviluppaw il-kompetenzi meħtieġa (l-għarfien, il-ħiliet, il-valuri, l-attitudnijiet u l-imġiba) li jgħinuhom isiru ċittadini sostenibbli. L-ESD jawtonomizza lill-individwi jipparteċipaw b'mod attiv fil-proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet li huma kompatibbli mal-għajxien fi ħdan il-limiti ambjentali tal-pjaneta tagħna b'mod ġust, f'soċjetà diversa, ekwitabbli u paċifika.

L-ESD tfittex li tiżgura li l-istudenti:

- Jiżviluppaw sens ta' identità u appartenenza għall-komunità lokali, nazzjonali, reġjonali u globali tagħhom.
- Huma awtonomizzati biex jaddottaw ir-rwoli u r-responsabilitajiet tagħhom fi ħdan dinja globalment interdipendenti.
- Jifhmu u huma awtonomizzati jindirizzaw il-kawżi reali u l-konsegwenzi ta' mġiba mhux sostenibbli f'kuntest ta' dinja globalment interdipendenti.
- Jiżviluppaw perspettiva orjentata lejn il-futur li tenfasizza s-sinifikat tad-deċiżjonijiet, l-għażliet u l-azzjonijiet tagħhom fuq il-kwalità tal-ħajja tal-generazzjonijiet preżenti u futuri.
- Huma esposti għal ambjenti ta' taġħlim differenti billi jużaw firxa wiesgħa ta' esperjenzi edukattivi.
- Jiżviluppaw kuncett olistiku tal-ambjent li jinvolvi perspettivi naturali, soċjali, ekonomiċi, fiżiċi u kulturali.
- Ikollhom valur ta' u jirrispettaw id-diversità soċjali, kulturali u ekoloġika.
- Huma kommessi jieħdu azzjoni biex iġibu l-bidla.

L-ESD għandha tinkiseb permezz ta' approċċ tal-iskola kollha li tinvolvi r-riorjentazzjoni mhux biss tal-kurrikulu iżda tal-kultura tal-iskola, l-immaniġġjar tal-kampus tal-iskola, il-komunità tal-iskola u l-komunità lokali usa' b'konformità mal-iżvilupp sostenibbli.

L-istudenti għandhom jesperjenzaw l-ESD permezz ta' pedagoġiji trasformattivi li jiffaċilitaw l-esperjenzi ta' taġħlim li jippromwovu l-kisba tal-għarfien, il-ħiliet, il-valuri, l-attitudnijiet u l-imġiba meħtieġa biex isiru ċittadini attivi globali.

L-ESD għandha tkun proċess ta' taġħlim tul il-ħajja li tinvolvi taħlita ta' proċessi bbażati fuq l-istudenti, bħat-tagħlim parteċipattiv/kollaborattiv; it-tagħlim ibbażat fuq il-problemi; it-tagħlim interdixiplinarju; it-tagħlim soċjali tad-diversi partijiet interessati; it-tagħlim ibbażat fuq il-ħsieb kritiku u sistematiku; it-tagħlim ibbażat fuq l-azzjoni; it-tagħlim barra mill-klassi; it-tagħlim mill-esperjenza; l-evalwazzjoni riflessiva u l-użu ta' kuntesti rilevanti tad-dinja reali.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

Nitgħallem biex Insir Naf

- Kapaċi nispjega kif is-sistemi naturali, soċjali, kulturali u ekonomiċi jaħdmu u huma interrelatati.
- Kapaċi niddekrivi l-irwol tiegħi bħala ċittadin fi ħdan il-kuntest lokali, nazzjonali, reġjonali u globali.
- Kapaċi nagħraf ir-relazzjoni bejn il-fehim ta' ħaddieħor u l-benesseri ta' kulħadd fil-preżent u fil-futur.
- Kapaċi nidentifika l-kawżi bażiċi tal-inugwaljanza u l-ingustizzja u l-azzjonijiet li jwasslu għal kwalità ta' ħajja aħjar, l-ekwità, is-solidarjetà u l-ambjent sostenibbli.
- Kapaċi niġġustifika l-importanza tal-identifikazzjoni tal-problemi, nirrifletti b'mod kritiku, naħseb b'mod kreattiv, u jkollli viżjoni usa' biex nippjana għall-futur u nsir aġent effettiv tal-bidla.
- Kapaċi nagħraf l-importanza tat-tagħlim tul il-ħajja u nuża dawn l-esperjenzi ta' taġħlim biex inkun nista' niffaċċja sfidi ġodda u nkun f'pożizzjoni aħjar biex nieħu deċiżjonijiet infurmati u nevalwa l-konsegwenzi tagħhom.

Nitgħallem Kif

- Kapaċi nikkomunika l-ideat tiegħi u nippreżenta l-opinjoni tiegħi f'diskusjonijiet maħsuba u infurmati u fi proċessi tat-teħid ta' deċiżjonijiet.
- Kapaċi nassessja b'mod kritiku proċessi ta' bidla fis-soċjetà u nipprevedi dinja aktar ekwitabbli u sostenibbli.
- Kapaċi nidentifika l-prijoritajiet u nevalwa l-konsegwenzi possibbli ta' deċiżjonijiet u azzjonijiet differenti.
- Kapaċi nikkollabora ma' persuni li għandhom perspettivi differenti fuq dilemmi, kwistjonijiet, tensjonijiet u kunflitti minn dixiplini/postijiet/kulturi/generazzjonijiet differenti.
- Kapaċi nuża l-ambjent naturali, soċjali u mibni ta' madwari bħala kuntest u sors ta' taġlim.
- Kapaċi ninvolvi lili nnifsi u lill-oħrajn fi kwistjonijiet tad-dinja reali biex nagħmel differenza pożittiva.

Nitgħallem Inkun Jien

- Jiena persuna li nirrifletti b'mod kritiku u kapaċi nevalwa deċiżjonijiet, għażliet u azzjonijiet.
- Jiena responsabbli għall-azzjonijiet tiegħi u kapaċi nanticipa, naddatta u niffaċċja l-bidla.
- Kapaċi nirrifletti fuq il-konsegwenzi tal-azzjonijiet tiegħi fuq generazzjonijiet preżenti u futuri.
- Jiena sensitiv/a għad-dixiplini u l-perspettivi diverġenti, kulturi u gruppi ta' minoritajiet, inkluż l-għarfien indiġenu u opinjonijiet globali mingħajr preġudizzji u prekuncetti.
- Jiena mmotivat/a nagħti kontribut pożittiv lil persuni oħra u l-ambjent soċjali u naturali taġhom, lokalment u globalment.
- Jiena kapaċi nieħu azzjoni kkunsidrata b'mod kreattiv u innovattiv u nisfida suppożizzjonijiet sottostanti għal prattiki mhux sostenibbli.

Nitgħallem Ngħix ma' Haddieħor

- Kapaċi ngħix f'armonija miegħi nnifsi, mal-oħrajn u mad-dinja naturali fuq firxa ta' livelli minn lokali sa globali.
- Jiena nirrispetta u ngħożż id-diversità u nisfida l-ingustizzja soċjali.
- Jiena għandi perspettiva orjentata lejn il-futur għal kif ngħix bħala ċittadin tad-dinja.
- Jiena ninvolvi lili nnifsi attivament ma' gruppi differenti matul generazzjonijiet, kulturi, postijiet u dixiplini.
- Kapaċi nippartecipa b'mod attiv fi proċessi u ninkoraġġixxi negozjati għal futuri sostenibbli alternattivi.
- Jiena ngħin lil haddieħor jiċċara opinjonijiet globali differenti permezz tad-djalogu u nirrikonoxxi li jeżistu oqfsa alternattivi.
- Kapaċi nisfida prattiki mhux sostenibbli matul is-sistemi edukattivi, inkluż fuq livell istituzzjonali.

Nitgħallem kif Nitgħallem u t-Tagħlim Koperattiv

L-għanijiet ta' Nitgħallem biex Nitgħallem huma biex l-istudenti:

- Jiffokaw fuq il-proċessi tat-tagħlim kif ukoll il-prestazzjoni finali.
- Ikollhom kunċett qawwi tat-tagħlim ibbażat fuq konvinzjoni personali biex jimmanigġjaw it-tagħlim tagħhom stess.
- Jiksbu firxa wiesgħa ta' strateġiji għat-tagħlim.
- Jiżviluppaw strateġiji biex jippjanaw, jimmonitorjaw u jirrevedu t-tagħlim tagħhom stess.
- Isiru kompetenti fl-awtoassessjar.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-sugġett:

It-Tagħlim Soċjali

- Kapaċi napprezza diversi opinjonijiet u personalitajiet.
- Niddiskuti l-opinjonijiet tiegħi mal-oħrajn b'kunfidenza.
- Kapaċi niddiskuti l-ideat tal-oħrajn u nikkummenta fuq l-opinjonijiet tagħhom b'kunfidenza.
- Kapaċi nsegwi diskussjonijiet fi gruppi u nikkollabora u nagħmel sommarju ta' dak li qed jintqal jew isir.
- Kapaċi nikkollabora ma' studenti oħra bħala parti mit-tagħlim tiegħi.
- Kapaċi nitgħallem billi niddisinja prodotti mal-oħrajn.
- Jiena nfitex u lest nilqa' gwida u appoġġ mill-pari u l-adulti.
- Kapaċi nitkellem mal-oħrajn fuq it-tagħlim.
- Kapaċi nisma' lill-oħrajn jikkellmu fuq it-tagħlim.
- Kapaċi niddiskuti għadd ta' sugġetti u strateġiji ta' tagħlim mal-pari.
- Kapaċi niddibatti u nappoġġja l-argumenti tiegħi mingħajr ma niġġudika u waqt li nempatizza mal-oħrajn.
- Kapaċi nitgħallem dwar il-bżonnijiet tiegħi biex nagħmel deċiżjonijiet tajbin.

It-Tagħlim Personali

- Kapaċi nidentifika l-appoġġ u r-riżorsi li neħtieġ għat-tagħlim.
- Jiena konxju/konxja mill-mod ta' tagħlim preferut tiegħi u kapaċi nuża dan biex nippjana t-tagħlim tiegħi stess.
- Kapaċi nimmanigġja l-għanijiet u l-ħin tiegħi b'mod effettiv fit-tagħlim.
- Inħossni kompetenti fl-immanigġjar tat-tagħlim tiegħi.
- Jiena nilqa' rispons mingħand ħaddieħor u kapaċi nikkonsidrah għat-titjib personali tiegħi.
- Kapaċi norganizza lili nnifsi billi espliċitament inbidel is-suppożizzjonijiet tiegħi matul iż-żmien.
- Kapaċi nsegwi l-interessi tiegħi billi dan jgħinni nirrifletti fuq 'min jien'.
- Kuntent/a li nrexxieli nagħmel biċċiet tax-xogħol diffiċli.
- Nemmen li l-isforz iwassal għas-suċċess.
- Kapaċi nirrifletti fuq l-iżbalji tiegħi u nitgħallem minnhom.

It-Tagħlim Konjittiv

- Kapaċi niftakar billi nagħraf u nsib l-informazzjoni.
- Kapaċi norbot informazzjoni ġdida mal-għarfien eżistenti tiegħi.
- Kapaċi nanalizza informazzjoni li niltaqa' magħha.
- Kapaċi nevalwa l-għarfien f'termini tal-għanijiet tat-tagħlim u l-mod preferut ta' tagħlim tiegħi.
- Kapaċi nsolvi problemi waħdi u f'kollaborazzjoni mal-oħrajn.

- Kapaċi nassessja lili nnifsi għaliex dan jgħinni nifhem dak li naf u min jien.
- Kapaċi nassessja lili nnifsi u nkompli nizviluppa l-ideat tiegħi.
- Kapaċi nassessja l-pari tiegħi biex inqabbel dak li naf ma' dak li jaf haddieħor, nikseb l-għarfien ta' mudelli mentali li għandu haddieħor ta' kunċett partikolari u kif dawn il-mudelli mentali jevolvu biex iwasslu għall-fehim.
- Kapaċi niffoka fuq is-sugġett ewlieni u nagħmel sommarju tal-punti importanti.
- Kapaċi napplika l-għarfien u l-fehim tiegħi f'kuntesti differenti.
- Kapaċi nimmaniġġja l-ħiliet tiegħi, inkluż il-ħiliet fil-litteriżmu u fl-għadd.
- Jiena nifhem li t-tagħlim jinvolvi proċessi differenti.

It-Tagħlim Kreattiv

- Kapaċi nieħu inizjattiva fl-iddisinjar ta' prodotti godda.
- Kapaċi naħseb fuq modi godda ta' kif nagħmel użu tajjeb mill-oġġetti.
- Kapaċi nuża l-immaginazzjoni u l-kreattività tiegħi.
- Nippreferi nagħmel xogħol aktar ta' sfida milli nibqa' nagħmel xogħol ħafif.
- Kapaċi niffaċċja esperjenzi godda ta' sfida u nitgħallem minnhom.
- Kapaċi nitgħallem billi nesplora attivitajiet, esperjenzi tal-ħajja u l-ambjent fiżiku.
- Kapaċi ninvolvi ruħi f'logħob mhux ippjanat u spontanju.
- Kapaċi ninvolvi ruħi f'logħob ippjanat u bi skop.
- Nifhem li kapaċi nitjeb u nitgħallem u jekk neħel kapaċi nara x'inhuma d-diffikultajiet tiegħi, insolvi l-problemi tiegħi u nimxi 'l quddiem.

Il-Litteriżmu

Wieħed mill-aktar aspetti importanti tal-litteriżmu f'Malta huwa l-implikazzjoni li persuna litterata tkun midħla tal-Malti u l-Ingliż. Fattur essenzjali biex niżguraw li Malta tibqa' pajjiż bilingwali huwa li niżguraw li l-istudenti tagħha jżviluppaw kompetenzi ugwali fil-qari, il-kitba, is-smiġħ u l-fehim fiż-żewġ lingwi uffiċjali mis-snin bikrin tagħhom, preferibbilment mill-kindergarten. Fattur ieħor huwa li niżguraw li l-istudenti jżviluppaw il-ħila li jaqilbu mill-Malti għall-Ingliż (jew vice versa) skont il-bżonn tal-mument. Li niksbu litteriżmu bilingwali fl-edukazzjoni tagħna tfisser li ż-żgħażaġ tagħna jhossuhom komdi u kunfidenti jużaw iż-żewġ lingwi.

L-iżvilupp tal-litteriżmu ser ikun jeħtieġ approċċ mill-iskola kollha li jkun rifless b'mod ċar fil-politiki tal-iskola fejn ikun hemm sforz konxju biex tkun promossa komunità għal-litteriżmu matul il-kurrikulu kollu. Il-litteriżmu għat-tagħlim hu parti intrinsika mill-ħajja skolastika, u d-dominju ta' kull suġġett jista' jservi bħala kuntest li fih l-iżvilupp tal-ħiliet tal-litteriżmu jistgħu jissaħħu. Barra minn hekk, l-iskejjel għandhom jistinkaw għal ambjent għani fil-litteriżmu billi jużaw it-teknoloġija bħala pjattaforma.

Ir-relevanza tal-qari bil-vuċi u l-preżentazzjoni ta' ideat lil udjenza u l-opportunitajiet għal lingwaġġ kuntestwalizzat u r-reċtar (drama) għandhom ikunu identifikati b'mod ċar bħala komponenti tal-litteriżmu mitkellem matul il-kurrikulu. L-enfasi fuq l-importanza tat-taħdit huwa essenzjali biex ninkoraġġixxu kulturi u komunitajiet li jitgħallmu b'mod attiv.

Fir-rigward tal-qari, l-aspett divertenti u interattiv huwa importanti ħafna; l-għan tal-qari inizjalment għandu jkun għad-divertiment/interess u l-komunikazzjoni. Il-valur tad-divertiment fil-qari, li huwa marbut mill-viċin mal-attitudni u d-dispożizzjoni tal-lingwa, huwa kruċjali speċjalment fis-Snin Bikrin. Imbagħad isegwi l-ħsieb kritiku u kreattiv, fejn l-istudent dejjem aktar jieħu kontroll tat-testi f'dominji differenti u jkiseb aktar għarfien.

Il-kisbiet mit-tagħlim tas-suġġett:

Is-smiġħ u t-taħdit

- Kapaċi nitkellem f'firxa ta' sitwazzjonijiet, kemm formali u informali, inqabel ir-reġistru u l-lingwaġġ mas-sitwazzjoni u l-udjenza.
- Kapaċi nisma' u nifhem tajjeb test mitkellem u nwieġeb jew napplika l-informazzjoni b'mod addattat b'kummenti u/jew mistoqsijiet.
- Kapaċi nuża lingwaġġ biex nipprezenta l-ħsieb tiegħi b'mod loġiku u ċar u kapaċi nitkellem biex ninvolvi udjenza waqt li nanalizza u nevalwa permezz ta' approċċ miftuħ.
- Kapaċi nuża l-lingwa mitkellma biex naqsam l-ideat tiegħi b'mod kollaborattiv, napprezza l-elementi soċjali ta' konverżazzjoni bħal nistenna sakemm imissni u nisma' dak li għandu xi jgħid haddieħor.

Lingwaġġ espressiv

- Kapaċi nuża lingwaġġ espressiv biex niżviluppa l-ħsiebijiet tiegħi, billi nuża kliem biex nesplora, niċċara u nikkonferma ideat.
- Kapaċi nuża lingwaġġ espressiv biex niżviluppa l-ħsiebijiet tiegħi u l-ħsiebijiet ta' haddieħor billi nikkontribwixxi għad-diskors esplorattiv tal-pari tiegħi u d-djalogu tal-għalliema tiegħi.
- Kapaċi nuża lingwaġġ espressiv biex norganizza u nipprattika ideat, argumenti u strutturi tal-lingwa biex nissintetizza u nevalwa qabel nikteb u waqt l-editjar.

Il-qari u l-fehim

- Kapaċi niddeċifra l-kitba b'mod effettiv u b'suċċess nistabbilixxi r-rabta multisensorjali u l-fenomeni tal-għarfien bejn grafema u fonema.
- Kapaċi naqra test b'mod mexxej u nifhem x'hemm miktub, nikseb għarfien u nieħu gost fil-proċess.
- Kapaċi nagħzel testi reali, virtwali u multimedjali għad-divertiment u biex inżomm ruħi infurmat/a, nibni tifsira mit-test billi nuża kliem u informazzjoni viżiva jew bl-awdjo biex nikkonferma, nikkumplementa jew inbidel dak li diġà naf filwaqt li nwarra dak li huwa superfluwu.
- Kapaċi nħares lejn testi bi skop: Jiena konxju/konxja minn dak li nittama li nikseb minnhom u kapaċi nuża mezzi ta' rkupru, verifiki u links biex insegwi temi jew ideat permezz ta' għadd ta' mezzi, inkluż testi assistiti mit-teknoloġija.
- Kapaċi nagħzel testi addattati għall-finijiet tiegħi, billi nikkunsidra l-qarrejja u l-provenjenza implicita kif ukoll is-sugġett u l-format.
- Kapaċi nidentifika u nsegwi konvenzjonijiet tal-qari tas-sugġetti akkademiċi tiegħi, rigward il-post u l-iskop tat-testi tal-qari fit-tagħlim u nistaqsi jew naċċetta l-awtorità ta' dawn it-testi.

Il-kitba

- Nista' nuża dak li qrajt, dak li għamilt u dak li ħassejt id-dar, l-iskola u waqt il-logħob fil-kitba tiegħi.
- Kapaċi nwassal il-ħsibijiet tiegħi b'mod qawwi u elokwenti permezz tat-taħdit u l-kitba.
- Kapaċi nagħzel lingwaġġ, reġistru, ġeneru u midjum addattati għat-testi li nikteb.
- Kapaċi nuża l-kitba f'manuskritti (bil-miktub) kif ukoll f'forma diġitali biex ninforma, nipperswadi u nagħti divertiment lill-oħrajn.
- Kapaċi nuża l-kitba biex nikkunsidra ideat u nirrifletti fuq u nikkonsolida l-ħsieb u t-tagħlim tiegħi stess. Kapaċi nsegwi konvenzjonijiet bil-miktub ta' ġeneri u sugġetti li qed nistudja.

Il-precizjoni

- Kapaċi nikteb b'mod preciz billi nuża konvenzjonijiet u regoli tal-lingwa bħal daww stabbiliti minn Standard English / Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ilsien Malti / l-Akkademja tal-Malti.
- Kapaċi nuża l-għarfien tiegħi tal-morfoloġija kif ukoll l-għarfien fonoloġiku tiegħi u l-memorja viżiva biex nipprova nisPELLI kliem mhux familjari u nagħraf kliem ortografikament ħażin.
- Kapaċi nuża firxa wiesgħa ta' punteġġjatura biex il-qarrejja jkunu jistgħu jifhmu ċar dak li qed ngħid.

L-ippjanar u r-riflessjoni

- Kapaċi nippjana x-xogħol bil-miktub tiegħi u naħseb fuq dak li nixtieq nikkomunika qabel nibda nikteb.
- Kapaċi nifhem il-bżonn ta' abbozzar; kapaċi neditja u nagħmel il-qari tal-provi tax-xogħol tiegħi u nħalli biżżejjed żmien biex intemm biċċa xogħol.
- Kapaċi nirrifletti fuq il-kitba tiegħi u naħseb fuq kif nitgħallem l-aħjar.

Learning Outcomes Framework

Dan id-dokument jagħmel parti mill-Proġett ESF1.228 bl-isem 'id-Disinn tal-Qafas tal-Kisbiet mit-Tagħlim, marbut mal-programmi ta' Tagħlim u Assessjar b'rabta mat-Taħriġ' implimentat fil-Programm Operattiv II – Politika ta' Koeżjoni 2007-2013, parzjalment iffinanzjat mill-Fond Soċjali Ewropew tal-Unjoni Ewropea bir-rata ta' ko-finanzjament: 85% Fondi tal-UE; 15% Fondi Nazzjonali.

© Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni 2015

Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni,
Ministeru għall-Edukazzjoni u x-Xogħol,
Triq l-Assedju l-Kbir, il-Furjana VLT 2000
Malta

Pubblikatur: Direttorat għall-Kwalità u l-Istandardizzazzjoni fl-Edukazzjoni

www.schoolslearningoutcomes.edu.mt

Programm Operattiv II - Politika ta' Koeżjoni 2007-2013
Insaħħu Hilitna għall-Aktar Impjegji u Kwalità ta' Hajja Ahjar
Proġett parzjalment iffinanzjat mill-Unjoni Ewropea
Fond Soċjali Ewropew (FSE)
Rata ta' Ko-finanzjament: 85% Funds UE; 15% Fondi Nazzjonali

Ninvestu fil-futur tiegħek